

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS

MENŲ FAKULTETAS

TEATROLOGIJOS KATEDRA

Rasa Vaitkevičiūtė

AKTORIŲ UGDYMO PRINCIPAI AIDO GINIOČIO

PEDAGOGINĖJE VEIKLOJE

Magistro baigiamasis darbas

Teatrologijos ir scenos menų vadybos studijų programa, valstybinis kodas 621U94002

Menotyros kryptis

Vadovas(-ė): doc. dr. Rūta Mažeikienė

(Mokslinis ir pedagoginis laipsnis, vardas, pavardė)

.....

(Parašas) (Data)

Apginta: Menų fakulteto dekanė doc. dr. Ina Pukelytė

(Mokslinis ir pedagoginis laipsnis, vardas, pavardė)

.....

(Parašas) (Data)

Kaunas, 2013

TURINYS

AKTORIŲ UGDYMO PRINCIPAI AIDO GINIOČIO PEDAGOGINĖJE VEIKLOJE

Santrauka / 3

Summary / 4

ĮVADAS / 5

1. AIDO GINIOČIO AKTORIŲ RENGIMO PRINCIPŲ FORMAVIMOSI KONTEKSTAS / 9

1.1. Lietuvių aktorinės mokyklos formavimosi apžvalga / 9

1.2. Konstantino Stanislavskio aktorių rengimo sistema / 11

1.3. Lietuvos muzikos ir teatro akademijos vaidybos programa / 13

1.4. Irenos Vaišytės aktorių rengimo principai / 17

2. AIDO GINIOČIO KŪRYBINĖ IR PEDAGOGINĖ VEIKLA / 21

2.1. Aido Giniočio kūrybinės veiklos apžvalga / 21

2.2. Aido Giniočio pedagoginė veikla / 22

2.3. „Keistuolių teatras“ / 24

2.4. „Atviras ratas“ / 26

3. AIDO GINIOČIO AKTORIŲ RENGIMO PRINCIPAI / 30

3.1. Aido Giniočio pedagogikos bruožai / 30

3.2. Aido Giniočio aktorių ugdymo principai / 39

IŠVADOS / 48

ŠALTINIŲ IR LITERATŪROS SĄRAŠAS / 51

PRIEDAI / 54

1 priedas. Struktūruoto interviu klausimai buvusiems Aido Giniočio studentams, Atviro rato aktoriams / 54

2 priedas. Struktūruoto interviu klausimai Aido Giniočio studentams / 55

3 priedas. Struktūruoto interviu klausimai Adui Giniočiui / 56

4 priedas. Paskaitos stebėjimo protokolas / 58

Santrauka

AKTORIŲ UGDYMO PRINCIPAI AIDO GINIOČIO PEDAGOGINĖJE VEIKLOJE

Lietuvos teatrinė mokykla yra išugdžiusi daugybę talentingų aktorių, kurie garsina mūsų šalį visame pasaulyje. Tam žinoma turėjo įtakos geras teatro pedagogų dabas. Vienas tokių jaunosios kartos teatro ugdytojų atstovas – Aidas Giniotis. Šiuo metu A. Giniotis ruošia jau ne pirmą aktorių kursą Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje. Taigi, pasirinktas darbo **objektas** yra Aido Giniočio aktorių ugdymo principai.

Darbo tikslas – atskleisti aktorių ugdymo principus Aido Giniočio pedagoginėje veikloje.

Išsikelti darbo **uždaviniai**:

1. Aptarti Aido Giniočio aktorių rengimo principų formavimosi kontekstą;
2. Išanalizuoti ir pristatyti Aido Giniočio kūrybinę ir pedagoginę patirtį;
3. Išskirti ir apibrėžti Aido Giniočio aktorių ugdymo principus.

Šį darbą sudaro trys dalys. Teorinėje dalyje analizuojama menotyrinė, mokslinė literatūra. Pirmoje dalyje apžvelgiami A. Giniočio aktorinės mokyklos formavimosi ypatumai. Darbe aptariama, kas turėjo daugiausiai įtakos, kas prisidėjo formuojant A. Giniočio ugdymo principus.

Antroje dalyje rašoma apie pedagogo kūrybinį kelią bei pedagoginę patirtį. Aptariamas „Keistuolių teatras“ bei „Atviras ratas“, teatrų pradžia bei kūrybinis kelias, jiems būdingi principai.

Trečia dalis – išskiriami bei aptariami A. Giniočio ugdymo principai, kuriems atskleisti buvo pasirinkti metodai: stebėjimas, struktūruotas interviu bei aprašomasis. Trečioje dalyje atskleidžiami esminiai ugdymo principai, kurie būdingi tiek kūrybinėje, tiek pedagoginėje A. Giniočio veikloje. Darbą sudaro 53 psl. (be priedų). Taip pat darbe pateikiama santrauka lietuvių bei anglų kalbomis ir įvadas bei išvados.

Darbe pateikiami priedai:

1. Struktūruoto interviu klausimai buvusiems Aido Giniočio studentams, Atviro rato aktoriams;
2. Struktūruoto interviu klausimai Aido Giniočio studentams;
3. Struktūruoto interviu klausimai Aidui Giniočiui;
4. Paskaitos stebėjimo protokolas.

Summary

PRINCIPLES OF ACTOR TRAINING IN PEDAGOGIC ACTIVITY OF AIDAS GINIOTIS

The school of Lithuanian theatre has trained a lot of talented actors who are famous all over the world. Teachers and their educational methods have huge influence on actors. Aidas Giniotis, who belongs to the younger generation of theatre teachers, at the meantime is working with students in the Lithuanian Academy of Music and Theater.

The object of the Master's thesis – A. Giniotis' principles of actor training.

The goal of the Master's thesis is to reveal A. Giniotis' principles of actor training in pedagogic activity. The following objectives are set in order to achieve the established goal:

- To discuss the context of the formation of A. Giniotis' actor training principles.
- To analyze and present A. Giniotis' creative work and pedagogic activity experience.
- To distinguish and emphasize A. Giniotis' principles of actor training.

Master's thesis consists of three parts. The analysis of scientific and study of art literature is introduced in the theoretical part. Formative peculiarities of A. Giniotis' theatre school are observed in the first section. Master's thesis discusses factors that mostly influenced A. Giniotis' principles of actor training.

In the second section A. Giniotis' experience of creative and pedagogic activity is described. The history, development and key features of "Keistuolių teatras" and "Atviras ratas" are reviewed.

The third part distinguishes and describes A. Giniotis' principles of actor training, which were revealed by the use of the following methods: observation, structured interview, descriptive analysis.

Master's thesis consists of summary in Lithuanian and English language, introduction, conclusions. The total number of pages is 53 (attachments not incl.). The paper includes four attachments:

1. The questionnaire of structured interview, which was sent to A. Giniotis' graduate students – the actors of "Atviras ratas".
2. The questionnaire of structured interview, which was sent to present A. Giniotis' students.
3. The questionnaire of structured interview, which was sent to A. Giniotis.
4. The protocol of observed lecture.

IVADAS

Temos aktualumas ir problema. Lietuvos teatrinė mokykla pripažinta ne tik mūsų šalyje, bet ir už jos ribų. Garsieji Lietuvos muzikos ir teatro akademijos pedagogai Irena Vaišytė, Algė Savickaitė, Dalia Tamulevičiūtė, Jonas Vaitkus, Rimas Tuminas, Henrikas Vancevičius, Irena Bučienė ir daugelis kitų išugdė dešimtis profesionalių dramos aktorių bei režisierių, kurie savo darbais garsina mūsų šalį. Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje, Teatro ir kino fakultete įsteigtos keturios – vaidybos ir režisūros, kino ir televizijos, šokio ir judesio, bei meno istorijos ir teorijos katedros, meno vadybos skyrius¹. Šioje vaidybos mokykloje dramos aktoriai ruošiami vadovaujantis klasikiniiais aktoriaus ruošimo sistemos principais – tai K. Stanislavskio aktorių rengimo sistema, papildomai remiamasi – B. Brechto, M. Čechovo bei kitų teatrinėmis mokyklomis.

Menotyrinėje literatūroje galime rasti išsamiai aprašytus garsiausių pasaulio teatro pedagogų patirtį, metodiką, darbo principus. Nemažai literatūros yra apie Konstantiną Stanislavskį ir jo aktorių ruošimo sistemą, Michailo Čechovo metodus, Bertoldo Brechto bei Jerzy Grotowskio pedagoginę patirtį bei esminius jų principus. Šiuo metu Lietuvos teatro ugdytojų metodikos bei darbo principų analizė apsiriboja keleto garsių vyresnės kartos teatro ugdytojų kaip Juozo Miltinio, Jono Vaitkaus ar kitų sukaupta patirtimi. Tačiau dabartinės, jaunosios teatro kūrėjų ir ugdytojų kartos darbo ypatumų bei ugdymo principų aprašų kol kas smarkiai trūksta. Šiame darbe bus analizuojama A. Giniočio pedagoginė veikla, iki šiol tai nėra metodiškai išanalizuota, todėl šiuo darbu bus siekiama išskirti ir išanalizuoti režisieriaus aktorių ugdymo principus. Analizuoti ir ryškių šių dienų Lietuvos teatro ugdytojų patirtį – aktuali teatrologijos **problema**.

Vienas iš jaunosios teatro kūrėjų ir ugdytojų kartos atstovų yra Aidas Giniotis – Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Vaidybos ir režisūros katedros vedėjas (nuo 2009 m.), režisierius, pedagogas, aktorius, kompozitorius, tekstų kūrėjas ir dainų atlikėjas. Anksčiau daugiau garsėjęs kaip „Keistuolių teatro“ aktorius, jų muzikalių programų aranžuotojas, vėliau A. Giniotis pasižymėjo kaip talentingas režisierius, apdovanotas dviem Auksiniais scenos kryžiais. Subūręs pirmąjį aktorių kursą, režisierius pradėjo savo pedagoginį kelią, šiuo metu režisierius rengia antrą aktorių laidą. Tik baigę studijas, talentingų aktorių trupė su savo kurso vadovu įkūrė teatrą „Atviras ratas“².

Vien tik su žymiausių teatro ugdytojų principais, ugdymo procese neišsiverčiama, tenka remtis ir klasikiniiais bei šiuolaikiniais ugdymo principais. Tačiau kiekvienas pedagogas yra

¹ Adomaitytė, Aldona. *Lietuvos vaidybos mokykla. Teatro edukologija*. Vilnius, 2004.

² Tilmantaitė B. *Mes einame ne į sceną, o pas žiūrovus*. 2008-02-05.

išskirtinis, taikydamas visiems gerai žinomus ugdymo principus, jis turi ir savitų, tik jam būdingų ugdymo principų, kurie neretai susiklosto į tam tikrą sistemą.

Šio darbo objektas – Aido Giniočio pedagoginė veikla.

Darbo tikslas – išskirti ir apibrėžti Aido Giniočio aktorių ugdymo principus.

Šiam tikslui pasiekti buvo iškelti šie uždaviniai :

1. Aptarti Aido Giniočio pedagoginių principų formavimosi kontekstą.
2. Išanalizuoti ir pristatyti Aido Giniočio kūrybinę ir pedagoginę patirtį.
3. Išskirti ir apibrėžti Aido Giniočio aktorių ugdymo principus.

Tyrimo metodai. Tyrinėjant Aido Giniočio pedagoginių principų formavimosi kontekstą bei kūrybinę ir pedagoginę patirtį buvo naudojamas **analitinis-aprašomasis** metodas. Aido Giniočio aktorių ugdymo principų išskyrimui pasitelkti empirinio kokybinio tyrimo metodai: pedagoginio proceso **stebėjimas ir struktūruotas interviu**. Kokybinio tyrimo pagrindinė paskirtis – objekto aprašymas, t.y. siekiama gauti duomenų apie ugdymo reiškinių (dažniausiai naują, mažai tirtą) arba reiškinio naują aspektą; šių duomenų pagrindu tyrėjas išskiria objekto elementus, kurių ryšius yra aktualu atskleisti, kuria hipotetinė, tolesniam tikrinimui skirtą objekto modelį³. Remiantis šiuo apibrėžimu, buvo pasirinkta būtent tokia tyrimo strategija. Svarbiausi kokybinio tyrimo metodai yra stebėjimas ir interviu. Stebėjime stebimas tiriamasis asmuo arba procesas, stengiamasi kuo daugiau sužinoti apie patį procesą ir tiriamąjį asmenį. Struktūruotame interviu iš anksto paruošiami klausimai respondentui, siekiant sužinoti reikiamą informaciją⁴. Todėl tyrimo duomenims rinkti buvo pasirinkti būtent šie metodai.

Literatūros apžvalga. Darbe naudotą medžiagą galima skirstyti į dvi pagrindines dalis: teorinę (teatrologinę) literatūrą ir nepublikuotus šaltinius. Teorinė-teatrologinė literatūra (knygos, straipsniai, interviu) buvo reikalinga siekiant aptarti Aido Giniočio pedagoginių principų formavimosi kontekstą: apžvelgti, pristatyti Konstantino Stanislavskio aktorių rengimo sistemą, supažindinti su Lietuvos muzikos ir teatro akademijos vaidybos programą bei apibūdinti Irenos Vaišytės aktorių rengimo principus. Šiame tyrimo etape svarbiausiomis publikacijomis laikytina: Aleksandro Guobio knyga „Lietuvių teatro mokyklos“, teatro režisieriaus K. Stanislavskio veikalai „Aktoriaus saviruoša“ bei „Etika“, straipsnių rinkinys „Lietuvos vaidybos mokykla. Teatro edukologija“. Taip pat remtsi Lietuvos teatro kritikų,

³ Bitinas, Bronislovas. *Edukologinių tyrimų metodologiniai vingiai*. Vilniaus pedagoginis universitetas, 2006.

⁴ Bitinas, Bronislovas ir kt. *Kokybinių tyrimų metodologija: vadovėlis vadybos ir administravimo studentams*. Klaipėda, 2008.

teatrologų straipsniais bei interviu su aktorais. Tyrinėjant Aido Giniočio kūrybinę ir pedagoginę patirtį buvo remtasi interviu su Aidu Giniočiu, kuris buvo užrašytas 2013 m. balandžio 19 dieną; interviu su esamais studentais bei buvusiais; taip pat straipsniais: Aleksynaitė, Kristina. *Dvidešimtmečio proga Keistuolių teatras dovanos koncertus*; Balevičiūtė, Ramunė. *Dar vienas žvilgsnis į psichologinį realizmą ir jo išpaudus lietuvių teatre*; Kalpokaitė Vlada. *Aidas Giniotis. Dialogas su kitais apie save ir kt.* Išskiriant ir apibrėžiant Aido Giniočio aktorių ugdymo principus buvo tyrinėjami nepublikuoti šaltiniai: interviu, kurie buvo rasti spaudoje bei atliktais interviu su Aidu Giniočiu, dabartiniais bei buvusiais studentais, taip pat remtasi magistriniu darbu: Vasauskaitė, Benita. *Režisieriaus Aido Giniočio teatro pedagogikos principai*. Magistro mokslo darbas: Lietuvos muzikos ir teatro akademija. Vilnius, 2008; bei autorės kursiniu darbu: Vaitkevičiūtė, Rasa. *Teatro laboratorijos „Atviro rato“ esminiai kūrybos bruožai*. Kursinis darbas: Lietuvos edukologijos universitetas, 2010.

Aido Giniočio pedagoginė veikla Lietuvos teatrologijoje yra menkai tyrinėta. Vienintelis darbas tiesiogiai tyrinėjantis A. Giniočio aktorių rengimo principus yra: Vasauskaitė, Benita. *Režisieriaus Aido Giniočio teatro pedagogikos principai*. Magistro mokslo darbas: Lietuvos muzikos ir teatro akademija. Vilnius, 2008. Tačiau jame tyrinėjami tik pedagoginiai principai, iš kurių yra išskiriami tik du, šiame darbe B. Vasauskaitė koncentruojasi išimtinai į Atviro rato principą, remiasi autentiška savo kaip aktorės – Aido Giniočio studentės patirtimi. Darbe nėra nagrinėjamas pats kontekstas, nėra apžvelgiami lietuvių aktorinės mokyklos formavimosi ypatumai, kurie turėjo įtakos A. Giniočio ugdymo principams taip pat nėra nagrinėjamas darbas su dabartiniais pedagogo studentais, vaidybos programa bei pedagogo darbo principų bruožai. Šis B. Vasauskaitės darbas svarbus kaip tyrimo šaltinis, kuriuo naudojausi greta kitų: atliktais interviu, paskaitų stebėjimais, spaudoje esančiais interviu bei straipsniais ir knygomis, atlikdama empirinį tyrimą.

Darbo struktūra ir apimtis. Darbą sudaro trys dalys, 51 puslapis (be priedų). Pirmoje dalyje apžvelgiami A. Giniočio aktorių rengimo principų formavimosi kontekstas: tyrinėjama kas turėjo daugiausiai įtakos A. Giniočio pedagoginių nuostatų formavimuisi. Aptariamas lietuvių aktorinės mokyklos formavimasis, apžvelgiama K. Stanislavskio aktorių rengimo sistema. Taip pat apžvelgiama Lietuvos muzikos ir teatro akademijos vaidybos programa. Analizuojami bei išskiriami Irenos Vaišytės aktorių rengimo principai. Antroje dalyje rašoma apie pedagogo kūrybinį kelią bei pedagoginę patirtį. Aptariamas „Keistuolių teatro“ bei „Atviro rato“, teatrų istorija bei kūrybinis kelias ir jiems būdingi kūrybos bruožai. Trečia darbo dalis – empirinis tyrimas, kuris buvo vykdomas nuo 2013-ųjų m. vasario iki 2013-ųjų

m. gegužės mėnesio. Šio tyrimo metu buvo imamas struktūruotas interviu su A. Giniočiu (filmuojamas kamera), taip pat su buvusiais Aido Giniočio studentais, Atviro rato aktoriais: Justu Terteliu ir Marija Korenkaite; į interviu klausimus atsakinėjo (septyni dabartiniai studentai) ir stebėjime dalyvavo - trečias vaidybos kursas Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje. Respondentams sutikus, jų vardai ir pavardės nepakeisti. Taip pat šiame skyriuje apžvelgiami kūrybinės ir pedagoginės veiklos ypatumai. Aptariamas ugdymo procesas, darbo atmosfera, santykiai su studentais, atrankos į naują kursą kriterijai. Galiausiai darbe yra išskiriami ir aprašomi A. Giniočio ugdymo bruožai bei ugdymo principai, kuriais remiantis yra rengiami aktoriai. Tai buvo atlikta remiantis aprašomuoju – analitiniu bei stebėjimo ir struktūruoto interviu metodais, išskirti ir apibendrinti A. Giniočio aktorių ugdymo principai.

1. AIDO GINIOČIO AKTORIŲ RENGIMO PRINCIPŲ FORMAVIMOSI KONTEKSTAS

Šiame skyriuje bus aptariamas A. Giniočio pedagoginių principų formavimosi kontekstas. Pirmiausia, apžvelgiamas Lietuvių aktorinės mokyklos formavimosi procesas. Vėliau, pristatoma K. Stanislavskio aktorių rengimo sistema, kuri ilgainiui sudarė Lietuvos dramos teatro aktorių rengimo pagrindą. Paskui pristatoma Lietuvos muzikos ir teatro akademijos vaidybos programa: apžvelgiami keturi vaidybos studijų programos metai. Toliau šioje dalyje apžvelgiama Lietuvių aktorinės mokyklos vienas iš esminių pagrindų – K. Stanislavskio sistema, metodai kurie taikomi iki šių dienų, galiausiai pirmoje darbo dalyje aptariami ir išskiriami I. Vaišytės aktorių rengimo principai. Irena Vaišytė turėjo didelę įtaką A. Giniočio aktorinei mokyklai, dirbo LMTA, rėmėsi K. Stanislavskio sistemai būdingais metodais ir buvo Aido Giniočio kurso vadovė, kuri ir pastūmėjo režisierių į pedagoginį darbą.

1.1. Lietuvių aktorinės mokyklos formavimosi apžvalga

Teatras, aktorinis meistriškumas priklauso tam tikrai sistemai ir remiasi tam tikra metodika bei sukurtomis garsių pedagogų – režisierių sistemomis, patirtimi, nuo kurios nenutolsta ir Lietuvos teatrinė mokykla. Lietuvių aktorinės profesionaliojo teatro mokyklos pagrindus padėjo tokie tarpukario Lietuvos režisieriai kaip: Juozas Vaičkus, Konstantinas Glinskis, Borisas Dauguvietis ir Antanas Sutkus. Šie režisieriai atstovavo ikireforminam rusų teatrui, kas didžia dalimi lėmė ir pirmųjų profesionalių aktorių vaidybos principus. Tačiau, kita vertus, toje senojoje, ikireforminėje, teatro sistemoje, aktorių žvaigždžių teatre, režisieriaus vaidmuo buvo ribotas. Tai savaip atsiliepė lietuvių aktorinės mokyklos formavimuisi⁵. Valstybės teatro Vaidybos mokykla, oficiali valstybinė aktorius profesionalus rengianti institucija, įsikūrė 1924 m. Joje iš pradžių dirbo du režisieriai – Glinskis ir Dauguvietis, vėliau, 1928-aisiais (1926– 1928 m. studija neveikė), prie jų prisidėjo Sutkus. Šios mokyklos, veikusios prie teatro, įsteigimas, nepaisant kritiškų Balio Sruogos vertinimų, turėjo nemažą reikšmę aktorinei lietuvių mokyklos formavimuisi⁶.

Didžiulę įtaką lietuvių aktorinės mokyklos formavimuisi turėjo artistinės kiekvieno aktoriaus individualybės. Tiesa ir tai, kad, turint galvoje Valstybės teatro darbo metodus ir

⁵ Balevičiūtė, Ramunė. *Lietuvių aktorinės mokyklos formavimosi savitumai*. Lietuvos muzikos ir teatro akademija: Vilnius, 2007, p. 228.

⁶ Ibid, p. 228.

ypač itin ilgai taikytą amplua sistemą, galima teigti 3 dešimtmečio Valstybės dramoje egzistavus savotišką „natūraliąją meninę atranką“: individualius kūrybinius aktorių pasiekimus lėmė jų talentas ir kūrybinis savarankiškumas, iniciatyvumas. Taikliai pastebėjo Sruoga: „jeigu bemokykliniai praeities talentai, ilgainiui pasižymėję dideliais nuopelnais, būtų galėję išeiti tinkamą mokyklą, jų kūrybos kelias būtų buvęs daug lengvesnis, – jiems būtų nereikėję eikvoti energijos atkovojuant tuos dalykus, kuriuos mokykla duoda lengviausia forma“. Tačiau nors mūsiškė mokykla ir nebuvo, sekant Sruoga, itin „tinkama“, vis dėlto ji neabejotinai turėjo įtakos aktorinio meno vystymuisi⁷.

1926 m. Valstybės teatre susidūrė dviejų teoriniu požiūriu radikaliai priešingų mokyklų – sąlyginės ir realistinės – aktoriai. Tačiau nors spauda mirgėjo svarstymais, kurie aktoriai geresni, jokios katastrofos ar perversmo neįvyko. Tai tik patvirtina, kad šių mokyklų nebuvo gryno pavidalo. Juk daugybė pavyzdžių iš pasaulinės teatro istorijos liudija, kaip sunku suderinti šias skirtingas teatrines estetikas⁸. Dar 1920 m. Sruoga rašė, kad „yra jau aiškiai apsireiškusių vaidybos (teatro) darbo metodikų. Ryškėja natūralingoji srovė, atstovaujama J. Vaičkaus Skrajojamojo teatro ir Glinskio Vilniaus studijos, ir simbolingoji Antano Sutkaus, Tautos teatro gyvendinamoji“⁹.

Lietuvoje, Valstybės teatro vaidybos mokykloje, A. Oleka – Žilinskas dirbo 1929 – 1932 metais. Čia dėstė aktorius meistriškumą (vaidybos sistemą), kartu buvo Valstybės teatro ir Vaidybos mokyklos direktorius. Kalbant apie A. Olekos – Žilinsko mokyklą visų pirma būtina prisiminti mokytoją K. Stanislavskį¹⁰, pas kurį ir mokėsi A. O. Žilinskas.

Ypač daug dėmesio A. Oleka – Žilinskas, perteikdamas savo mokytojo mokymo principus, skyrė etiniam auklėtinių pradui. Teatro pedagogas siekė, kad iš mokyklos į teatrą ateitų žmonės, kurie kupini vidinio taurumo bei humanistinių idealų¹¹. A. O. Žilinskas pirmasis pradėjo sistemingą aktorių rengimą, kuris paremtas K. Stanislavskio aktorių rengimo sistema.

Valstybės teatro vaidybos mokykla ir jos pirmtakės – J. Vaičkaus ir A. Sutkaus mokyklos – anuo metu Lietuvoje parengė daug teatro artistų ir režisierių, kurių pastangomis 1931 m. buvo įsteigtas Šiaulių, 1935 m. Klaipėdos dramos teatras (Valstybės teatro skyriai), o 1940 m. – Vilniaus dramos teatras (dabar Lietuvos nacionalinis). Būtent šių mokyklų auklėtiniai įsteigė dar tris originalius teatrus – Tautos (1919; 1923 – 1925), Vilkolakio (1920 – 1925) ir Jaunųjų (1933 – 1934), suformavo savitą nacionalinį teatrą, dažnai galintį statyti ne tik

⁷ Balevičiūtė, Ramunė. *Lietuvių aktorinės mokyklos formavimosi savitumai*. Lietuvos muzikos ir teatro akademija: Vilnius, 2007, p. 242.

⁸ Balevičiūtė, op. cit., p. 237.

⁹ Balevičiūtė, op. cit., p. 237 – 238.

¹⁰ Guobys, Aleksandras. *Lietuvių teatro mokyklos*. Vilnius, 2001, p.124.

¹¹ Ibid, p. 129.

lietuvių, bet ir pasaulio dramaturgų kūrinius. Pagaliau šių mokyklų auklėtiniai į vėlesnes teatro mokyklas ir studijas perkėlė darbo metodiką bei pedagoginės veiklos patirtį, kuria vadovavosi iki pat aukštosios teatro mokyklos – Lietuvos valstybinės konservatorijos Teatrinio fakulteto (Aktoriaus meistriškumo katedros) – įkūrimo (1952)¹². Pirmasis katedros vedėjas buvo režisierius Andrejus Poliakovas. Nuo 1956 m. iki 1989 m. katedrai vadovavo pedagogė režisierė profesorė – Irena Vaišytė.

Sujungus Kauno (1933) ir Vilniaus (1944) konservatorijas, 1949 m. buvo įkurta Lietuvos TSR valstybinė konservatorija (LVK), kuri 1992 m. pavadinta Lietuvos muzikos akademija (LMA), o nuo 2004 m. – Lietuvos muzikos ir teatro akademija (LMTA)¹³.

Fakultete, nuo 2004 m. rengiami dramos aktoriai, kino ir televizijos režisieriai, teatrologai, televizijos ir kino operatoriai, kino, teatro ir muzikos vadybininkai, garso režisieriai, aktoriai šokėjai bei choreografai. Šiuo metu LMTA parengia garsius bei gabius aktorius, režisierius, kurie ir toliau garsina akademijos vardą. Jų kūryba ir profesionalumas yra išskirtinis, kadangi tai vienintelė garsiausia Lietuvoje teatro atstovų kalvė.

Konstantinas Stanislavskis yra labai svarbus lietuvių aktorinei mokyklai, kadangi dar tarpukariu, dėka A. Olekos – Žilinsko, K. Stanislavskio aktorių rengimo sistema buvo įvesta į Lietuvos teatro mokyklą, vėliau ši sistema tapo pagrindiniu aktorių rengimo principu, pamatu, kuriuo vadovaujamosi iki šių dienų.

1.2. Konstantino Stanislavskio aktorių rengimo sistema

Lietuvių teatro tyrinėjimų diskurse taip pat nevertėtų K. Stanislavskio palikimo nurašyti teatro istorijos archyvui, nes jo įtaka šiuolaikinei lietuvių režisūrai tebėra ženkli, o kūrybiškos didžiojo rusų metodologo principų interpretacijos, persipynusios su individualia menininko pasaulėjautos raiška, lemia jos savitumą šiuolaikinio pasaulinio teatro kontekste¹⁴. Lietuvių aktorinės (teatrinės) mokyklos pamatas, vienas iš esminių pagrindų - K. Stanislavskio sistema, kuria remiasi daugelis režisierių bei teatro pedagogų, vienaip ar kitaip ją savaip transformuodami savo kūrybinėje veikloje.

Konstantino Stanislavskio aktorių rengimo sistema ėmė formuotis 1906 – 1907 m. jam sugrįžus iš gastrolių užsienyje ir suvokus svarbą išskirti tikslų aktoriaus ugdymo metodą. Kurdamas savo sistemą jis ieškojo kelių į tikresnį išgyvenimo tiesos įsisavinimą, išaiškino sceninių charakterių kūrimo problemą. K. Stanislavskis didelį dėmesį skyrė sąmoningų kelių į

¹² Adomaitytė, Aldona. *Lietuvos vaidybos mokykla. Teatro edukologija*. Vilnius, 2004, p. 28 – 29.

¹³ *Ibid*, p. 38.

¹⁴ Balevičiūtė, Ramunė. *Dar vienas žvilgsnis į psichologinį realizmą ir jo įspaudus lietuvių teatre*. MENOTYRA. Lietuvos mokslų akademijos leidykla: Vilnius, 2007, p. 55.

pasąmonę ieškojimams, kaip tiksliai ir nuosekliai, sąmoningai pasiruošti vaidmens kūrimui, kaip susitapatinti su kuriamu personažu.¹⁵

Anot J. Kalašnikovo¹⁶ aktorių K. Stanislavskis laikė centrine teatro figūra, savarankišku menininku. Pokalbių – repeticijų metu jis kreipė dėmesį į kiekvieną kūrėjo elgesio ir manieros smulkmeną, siekė lygiagrečiai ugdyti fizinius ir psichologinius aktorių uždavinius. Garsus teatro ugdytojas siekė, kad meistriškumas būtų visiškai neatsiejamas nuo idėjinių uždavinių, nuo meno turinio.

Vienas svarbiausių sistemos siekiamų tikslų yra – natūraliai pažadinti organinės prigimties ir jos pasąmonės kūrybą. „Stanislavskio sistema“ yra „išgyvenimo“ sistema. Ji reikalauja veiksminės, aktyvios kūrybos, kupinos jausmo ir emocijos. Ji reikalauja iš aktoriaus ne vien pavaizduoti ir įprasminti visus kuriamojo vaizdo poelgius ir jausmus, bet aktorius turi reliai atgaminti tuos pačius jausmus, emocijas, dvasinius vaidmens pojūčius, jis scenoje turi išgyventi.

Konstantinas Stanislavskis savo knygoje „Aktoriaus saviruoša“¹⁷ išskiria ir aprašo aktorių ruošimo principus, tad kelis iš jų aptarsime toliau darbe.

- *Aktoriaus išsiauklėjimas* - tai vienas iš jo kūrybos elementų. Visų pirma reikia sugebėti ir pamatyti, ir suprasti meno grožį. Didysis ir mažasis dėmesio ratai. Scenoje reikia veikti. Dvi pagrindinės mūsų darbo srovės: išgyvenimo menas ir vaidavimo menas. Scenoje reikia veikti vidiniu ir išoriniu būdu. Vidinis tempas ir ritmas.
- *Logika ir nuoseklumas*. Sceninis veiksmas turi būti iš vidaus pagrįstas, logiškas, nuoseklus ir galimas tikrovėje. Sąmoningai prieiti prie kūrybos ir sąmoningai imtis psichotechnikos būdų. Raumenų atleidimas. Įtampa, atleidimas, pateisinimas.
- *Kūrybos ir meno aktyvumas ir veiksmingumas. Emocinė atmintis.*
- *Protas, valia, jausmas* – mūsų psichinio gyvenimo judintojai. Aktorius turi laikytis geležinės disciplinos. Vidinė etika ir drausmingumas. Sceninius uždavinius reikia apibrėžti veiksmožodžiais.
- Negalima ilgam įstrigti viename taške, be paliovos kartoti nuvalkiotus dalykus, aktoriniai štampai. Pirmas ir svarbiausias, iniciatorius ir kūrybos judintojas – *jausmas*. Visa, kas scenoje vyksta, turi būti daroma dėl ko nors. Pasąmoninga

¹⁵ Kalašnikovas J. K. *Stanislavskio pokalbiai Didžiojo teatro studijoje 1918-1922 metais*. 1957, p. 6.

¹⁶ Kalašnikovas J. K. *Stanislavskio pokalbiai Didžiojo teatro studijoje 1918-1922 metais*. 1957.

¹⁷ Stanislavskis K. *Aktoriaus saviruoša*. Kaunas, 1947.

prigimties kūryba per sąmoningą artisto psichotechniką. „Jeigu“ yra aktorių svirtis, perkelianti juos iš tikrovės į pasaulį, kuriame ir tegali vykti kūryba. Kiekvienas mūsų judesys scenoje, kiekvienas žodis turi būti teisingo vaizduotės gyvenimo išdava. Nei vienas žingsnis scenoje neturi būti daromas mechaniškai, iš vidaus nepagrįstas, tai yra vaizduotei nedalyvaujant. *Vidinis charakteringumas.*

- *Sceninis žavingumas ir patrauklumas.*

1.3. Lietuvos muzikos ir teatro akademijos vaidybos programa

Šiame skyrelyje bus apžvelgiama bei supažindinama su Lietuvos muzikos ir teatro akademijos aktorius rengimo procesu, sistema bei studijų metų eiga.

Vienas iš pagrindinių teatro mokyklos tikslų – padėti aktoriui pasirengti savarankiškai kūrybai. Šią mokyklą baigęs aktorius turi sugebėti parengti ir atlikti bet kurio stiliaus, žanro ar formos dramaturgijos vaidmenį teatre, kine, televizijos filme ir kt. Jis turi mokėti bendradarbiauti su įvairiais režisieriais, partneriais aktoriais ir visais kitais spektaklio dalyviais. Taigi Vaidybos katedros tikslas – rengti universalų dramos aktorių.¹⁸ Teatro žmogus – aktorius, turi būti labai komunikabili, įvairiapusiška asmenybė, turi išmanyti begalę dalykų, nes tai žmogus, kuris ruošiamas gyvenimui scenoje, o jį stebės visuomenė. Aktorius tai yra gyvenimo būdas, tai turi mylėti ir tuo gyventi, negali tapti ar netapti, būti ar nebūti – tuo turi „degti“.

*Studijų objektas*¹⁹: vaidybos meno vidinės ir išorinės, psichologinės ir fizinės technikos nuoseklus formavimas ir tobulinimas. Pratybos, etiudai, vaidmenų literatūrinių kūrinių ištraukose ir dramaturgijos kūriniuose analizė ir kūrimas, spektakliai. Aktoriui, vaidinančiam įvairiuose dramaturgijos žanruose, diejami įgūdžiai.

*Kurso uždaviniai*²⁰ (*vaidybos programos*): mokėjimas veikti, persikūnyti „nurodytomis aplinkybėmis“. Norima, kad studentai gerai suvoktų, ką veikia scenoje, logiškai pateisintų savo poelgius bei buvimą scenoje. Iš kitų specialybės dalykų (sceninio judesio, dainavimo, sceninės kalbos ir kt.) studentų įgyta patirtis apibendrinama vaidybos studijose.

Remiantis „Lietuvos vaidybos mokykla. Teatro edukologija“ knyga, kurią parengė A. Adomaitytė, apžvelgsime Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Vaidybos programą, kuria

¹⁸ Adomaitytė, op. cit., p. 97.

¹⁹ Adomaitytė, op. cit., p. 109.

²⁰ Adomaitytė, op. cit., p. 109.

remiantis buvo išugdytas ne vienas garsus aktorius. Knygoje pateikiamos keturios kryptis, kurių pagalba vyksta vaidybos mokymasis²¹:

1. Kurso vadovas diegia esmines teorines profesijos nuostatas, ugdo teatro etikos pagrindus.
2. Veda pagrindines pratybas, padeda studentams nuosekliai įsiminti konkretaus kurso programą.
3. Pedagogai reikalauja atlikti savarankišką darbą, jį tikrina, koreguoja.
4. Organizuoja praktiką: spektaklius Mokomajame teatre, išvykas, konkursus, koncertus ir t.t. Dažnai ši praktika atliekama ir profesionaliajame teatre, vaidinant kurso vadovo ar kitų režisierių rengiamuose spektakliuose.

Kiekvienas studentas, norintis įgyti profesionalaus aktoriaus išsilavinimą, turi suprasti, kad tai tampa gyvenimo būdu ir tai nėra tik amatas, kurio išmokstama, su tuo tenka gyventi. Kurso vadovas – tai vienas iš pagrindinių žmonių studentams, kuris veda pagrindines, klasikinio teatro pamokas. Taigi, toliau darbe apžvelgsime visus keturis mokslo metus, kuriuose aptarsime mokomus dalykus, kas yra svarbiausia ir kaip vyksta studijų metai.

PIRMAS KURSAS. Pirmaisiais studijų metais išmokstama aktoriaus psichotechnikos elementų, jų išmokstama tam tikrais pratimais, improvizacijomis, individualiais, poriniais, grupiniais ir masiniais etiudais²².

Mosklo metų pradžia prasideda nuo pokalbių, pažinties tarp studentų bei su kurso vadovu, tie pokalbiai vėliau tampa užduočių turiniu. Eigoje aptarinėjami teatro autoritetai, supažindinami studentai su studijų tolimesniu planu. Vėliau viskas tęsiama ir pradeda nuo pratybų, atliekami pratimai dėmesiui lavinti, raumenų atpalaidavimui, emocijoms, vaizduotei bei ritmui ugdyti. K. Stanislavskis suformavo „mažąjį“ ir „didįjį“ dėmesio ratą, kurie padeda organiškai susikaupti reikiamam veiksmui, taikomi ir kiti K. Stanislavskio sukurtos sistemos metodai, ugdant aktorius. Pirmame kurse būtina visiškai susitapatinti su paties sugalvotu personažu, išmokti tikroviškai arba organiškai veikti, logiškai ir nuosekliai išgyventi sceninius veiksmus²³.

Pradžioje, kol mokomasi, pratimus siūlo pedagogai, improvizacijų temas galvojamos kartu arba atskirai, o jau etiudų temas, problemas bei siužetus siūlo patys studentai, nes tai lavina jų vaizduotę bei suteikia galimybę atsiskleisti kaip asmenybei, suvokti ir kalbėti apie jam rūpimas temas, taip yra skatinama studentų kūrybinė saviraiška.

Vaidybos mokymasis yra tikrinamas viešai – tai privaloma. Pirmojo semestro pabaigoje vyksta įskaita, jos metu rodomi etiudai, improvizacijos bei pratimai, kuriuos atrenka

²¹ Adomaitytė, Aldona. *Lietuvos vaidybos mokykla. Teatro edukologija*. Vilnius, 2004, p. 98 – 99.

²² Ibid, p. 99.

²³ Adomaitytė, Aldona. *Lietuvos vaidybos mokykla. Teatro edukologija*. Vilnius, 2004, p. 100.

pedagogai. Antrame semestre tęsiamas darbas su etiudais, jie jau būna sudėtingesni, ilgesni, turi būti ryškūs bei su išpildytu įvykiu. Taip pat, šiame semestre, didesnis dėmesys yra skiriamas bendravimui, kadangi etiuduose kalbama „nuo savęs“, o ne vaidinami personažai. Tačiau visus etiudus dėstytojai koreguoja ir „sudedą taškus“, vyksta repeticijos.

ANTRAS KURSAS. Antrųjų studijų metų turinys – darbas su dramaturgija, arba literatūrinio kūrinio atlikimas. Vaidinamos pjesių ištraukos.

Trečiąjį semestrą studentai analizuoja vaidmenis literatūrinių kūrinų ištraukose ir dramaturgijos kūrinuose. Čia jau patys studentai aplinkybių nekuria, tenka taikytis prie dramaturgo siūlomų sąlygų, tačiau vaidmenis kuria pirmuoju asmeniu. Kuriami charakteriai. Veikiama tik ištraukos ribose, tačiau analizuojamas visas kūrinys. Nustatoma:

- ištisinis vaidmens veiksmas siūlomomis aplinkybėmis;
- įvykių ir veiksmų grandinė; svarbiausias įvykis ir jo reikšmė vaidmens linijoje;
- personažo psichologinė ir fizinė savijauta, santykiai su partneriais;
- vaidmens biografija, socialinės sąlygos, lėmusios vaidmens charakterio formavimąsi;
- veiksmo atmosfera.

Analizė yra fundamentas, kuris leidžia vystyti įvairiapusį, charakteringą ir atpažįstamą vaidmenį.

Ketvirtąjį semestrą jau dirbama su etiudais, bet taip, kad vaidmenys, kuriuos pasirenka studentai, būtų kuo tolimesni jų individualybei. Šiame semestre akcentuojamas studentų iniciatyvumas, savarankiškumas, patys mokosi parengti ištraukas bei vaidmenis. Atraisiais mokslo metais studentai turi išmokti vadovautis vaidmens elgesio logika, tikėti veiksmais ir poelgiais, kad jie studentui taptų tarsi savi. Tai padeda suvokti tikrą, organišką buvimą scenoje²⁴.

TREČIAS KURSAS. Trečio kurso uždavinys – išmokti kurti ištisinę vaidmens liniją. Tai vykdoma rengiant būsimą diplominį spektaklį. Trečio kurso programą, būsimus diplominius spektaklius siūlo kurso vadovas. Per pirmuosius dvejus mokslo metus jau būna gerai pažintos studentų individualybės ir galimybės. Kūrybinių sumanymų turi ir kurso pedagogai. Diplominis repertuaras paprastai svarstomas katedros posėdyje.²⁵

Penktąjį semestrą yra pasirenkama pjesė, studentai pradeda kurti vaidmenis spektaklyje. Darbas planuojamas taip, kad šeštojo semestro pabaigoje būtų parodomas užbaigtas vaidinimas. Pasirenkant mokomąjį repertuarą, yra atsižvelgiama į būtinybę eiti nuosekliu įvairių dramaturgijos žanrų išmokimo keliu. Studentai privalo kuo dažniau pasirodyti scenoje,

²⁴ Adomaitytė, Aldona. *Lietuvos vaidybos mokykla. Teatro edukologija*. Vilnius, 2004, p. 110.

²⁵ *Ibid*, p. 103.

dalyvauti įvairiose konkursuose, turi mokėti vesti renginį ar koncertą. Penkto semestro diferencijuotos įskaitos metu rodomos atskiros būsimo spektaklio ištraukos, veiksmai arba vienaveiksmės pjesės.

Šeštąjį semestrą yra tęsiamas darbas – toliau ruošiamas spektaklis. Tam rengiamasi įvairiapusiškai, ne tik kuriant vaidmenis, bet ir ieškant muzikos, stebint scenografinius darbus, renkami kostiumai, grimas. Šeštasis semestras užbaigiamas pavasario sesijos egzaminu – rodomas spektaklis.²⁶

KETVIRTAS KURSAS. Ketvirtaisiais studijų metais per diplominių spektaklių visumą galutinai įtvirtinamos aktoriaus įgytos žinios, įgūdžiai ir mokėjimai. Diplominių spektaklių būna nuo 2-3 iki 5-6, atsižvelgiant į studentų skaičių, viso studentų kurso profesinio tobulėjimo raidą bei dėstytojų tikslus. Kiekvienas studentas privalo turėti bent vieną pagrindinį vaidmenį, epizodinį bei dalyvauti masinėse scenose, kuo daugiau vaidmenų – tuo geriau. Repertuare privaloma, kad būtų skirtingi dramos kūriniai, be dramos spektaklių, dar turi būti specialiųjų dalykų – šokio, sceninio judesio, sceninės kalbos pasirodymai.

Septintąjį semestrą yra tobulinami ankstesnieji vaidinimai, rodomi žiūrovui. Rengiamasi diplominiams darbams. Paskutinįjį aštuntąjį semestrą intensyviai baigiama ruošti diplominiams darbams. Vaidybai skiriama itin daug dėmesio. Rodomi parengti spektakliai, užbaigiami ir katedroje pristatomi paskutiniai. Kviečiami tatarų vadovai ir suinteresuoti asmenys į diplominius spektaklius.²⁷

Mokyklos baigimas – profesionaliajame teatre vaidinamas visas diplominių spektaklių repertuaras. Tai tarytum sutelkta profesionalaus darbo pradžia, į kurią žengia būsimieji aktoriai. Kartais diplominiai spektakliai būna perkelti į kurį nors teatrą.

Vaidybos mokykla yra tik trumpas ketverių metų profesijos pradžiamokslis – tai tik pradžia – startas. Kiekviena nauja pjesė, naujas režisieriaus sprendimas tarytum reikalauja vėl viską pradėti iš naujo. Aktorius, baigęs mokyklą ir tarsi ją „pamiršęs“, turi visą gyvenimą mokytis. Noras tobulėti – turi būti aktoriaus „variklis“, kuris apsaugo nuo paviršutiniškumo, rutinos. Įgyti pagrindai turi skatinti aktoriaus gebėjimų pasireiškimą, savitos individualybės ir augančios kūrybinės asmenybės tobulėjimą.

Ketveri metai – trumpas laikas, per kurį aktoriai privalo daug ko išmokti, todėl tai tik maža kelio atkarpa, nes priešaky – ilgas ir tolimas teatro kelias, kuriame laukia įvairūs vaidmenys, darbas su režisieriais, kūrybinės sėkmės ir nesėkmės.

Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje aktorių ugdymas remiasi K. Stanislavskio aktorių rengimo sistema bei principais. K. Stanislavskis siekė ugdyti mąstantį, visapusišką aktorių,

²⁶ Adomaitytė, op. cit., p. 110.

²⁷ Adomaitytė, Aldona. *Lietuvos vaidybos mokykla. Teatro edukologija*. Vilnius, 2004, p. 110.

kuris suprastų ir suvoktų vaidmenį, savo buvimo scenoje prasmę bei logiką, gebėtų pateisinti aplinkybes bei susitapatinti su vaidmeniu. Tokiais pačiais principais vadovaujasi ir Lietuvos muzikos ir teatro akademija, kuri ugdo aktorius, kurie gebėtų būti visapusiškomis asmenybėmis, aktoriais profesionalais, kad savo profesiją suvoktų plačiaja prasme bei būtų įdomūs ir atsidavę vaidmeniui. LMTA vaidybos programoje jaučiama didžiulė K. Stanislavskio aktorių rengimo sistemos bei principų pamatas, tai neatsiejama nuo lietuvių aktorinės mokyklos.

1.4. Irenos Vaišytės aktorių rengimo principai

Trumpai apžvelgiant Irenos Vaišytės (1926 m. – 1994 m.) biografiją, galime teigti, kad tai pirmoji Lietuvoje profesionali aktorių rengimo specialistė, režisierė ir pedagogė²⁸. Lietuvos teatrologė, teatro pedagogė, baigusi Šaukėnų Vlodo Pūtvio Putvinskio vidurinę mokyklą, Vilniaus pedagoginiame institute studijavo pedagogiką ir psichologiją. 1949 m. kartu baigė aktorystės studiją prie LSSR dramos teatro (kurso vadovas Juozas Rudzinskas). 1949 m. pradėjo dirbti Šiaulių dramos teatro aktore, 1949–1952 m. dėstė psichologiją Šiaulių mokytojų institute. Nuo 1953 m. studijavo Maskvoje, Valstybiniame teatro meno institute (GITIS), bene žymiausių to meto rusų pedagogų – Aleksejaus Popovo ir Marijos Knebel – kurse. Baigusi aspirantūrą, 1956 m. apsigynė disertaciją tema „Aktoriaus kūrybinio charakterio formavimasis“, menotyros mokslų kandidatė. 1961 m. Maskvoje disertacijos pagrindu išleido knygą (rusų k.)²⁹. I. Vaišytės kurso vadovas buvo J. Rudzinskas, kuris ugdė savarankiškumą, darbštumą, stiprius etinius pagrindus, pagarbą nacionalinei kultūrai, tai perėmė ne vienas jo mokinys, tarp jų ir I. Vaišytė.

Teatrinės mokyklos Lietuvos valstybinėje konservatorijoje (dabar – Lietuvos muzikos ir teatro akademija) kūrėja ir puoselėtoja buvo Irena Vaišytė. Nuo 1956 m. dėstė LSSR konservatorijoje, vadovavo penktajam šios mokymo įstaigos aktorių kursui. 1958–1989 m. Aktoriaus meistriskumo (dab. Vaidybos ir režisūros) katedros vedėja, 1961–1982 m. prorektorė, 1979 m. profesorė³⁰. Ji vadovavo Aktoriaus meistriskumo katedrai ir dėstė aktoriaus meistriskumo specialybę net 33 metus (1956–1989), išleido devynias aktorių laidas – 97 absolventus³¹, vienas iš jų – Aidas Giniotis. Anot A. Giniočio, tai žmogus, kuris turėjo savotišką aurą ir savąjį tikėjimą, kuriuo užkrečia ir kitus, ji visada stengėsi išlaikyti naujo

²⁸ Adomaitytė, Aldona. *Lietuvos vaidybos mokykla. Teatro edukologija*. Vilnius, 2004, p. 214.

²⁹ Vikipedija. Laisvoji enciklopedija: http://lt.wikipedia.org/wiki/Irena_Vai%C5%A1yt%C4%97.

³⁰ Ibid.

³¹ Rakauskaitė, Diana. *Ko nespėjome pasakyti: Ireną Vaišytę prisimenant*. 2006.

teatro idėją³². Jos pastangomis Konservatorijoje 1961 m. buvo įkurtas Mokomasis teatras. Irena Vaišytė buvo tokia įdomi asmenybė, kad būtų neteisinga pamiršti jos – kūrybingos pedagogės, aktorės, režisierės ir katedros vedėjos nuopelnų. Būdama aktorė ir diplomuota psichologė, baigusi režisūros mokslus, ji sugebėjo derinti profesionalumą, estetinį ir moralinį reiklumą³³.

Remiantis A. Adomaitytės sudaryta knyga, „Lietuvos Vaidybos mokykla. Teatro edukologija“ (2004), trumpai apžvelgsime Irenos Vaišytės pedagoginius bei kūrybinius darbo principus su studentais.

Savo darbe Irena neskaičiuodavo nei savo, nei studentų laiko, nesilaikė nustatytų darbo laiko normų bei nekreipė dėmesio į savo ir studentų nuovargį – ji buvo darbo fanatikė, tai stengėsi perduoti ir savo studentams. Vieni tai priimdavo, kiti kartais pykdavo, tačiau anksčiau ar vėliau suprasdami kam ir kodėl ji taip elgėsi. Kūrybinio proceso negali įstatyti į laiko rėmus.

I. Vaišytė visada stengėsi savo repertuarą pajvairinti vaikų spektakliais, kuriuos jos studentai atlikdavo labai rimtai ir jie kartais net būdavo patrauklesni už dramos teatrų spektaklius. Ji visada nuodugniai išanalizuodavo veikalą, kruopščiai rengdavo vaidmenis. Irena manė, kad teatre yra svarbiausia dramaturgas ir aktorius, aktorius – yra svarbesnis už kitus spektaklio komponentus, net už spektaklio koncepcijos originalumą. Ji rinkosi pagarbą autoriui ir aktoriui. Jos tikslas – gerai parengti aktorių.³⁴

A. Adomaitytės sudarytoje knygoje, išskiriami I. Vaišytės keturi studijų metai:

1. Pirmaisiais metais labai daug dėmesio buvo skiriama studentams lavinti, ugdyti bei drausminti. Vyksta nuolatinės pagrindinio kūrybos variklio – vaizduotės pratybos. Pavienės bei grupinės improvizacijos, tada eidavo studentų etiudai pasirinktomis temomis. I. Vaišytei buvo būdinga ilgos improvizacijų, pratimų, etiudų repeticijos – tai originaliausias jos metodo ypatumas. *Tai buvo susipažinimo ir vieniems prie kitų prisitaikymo laikas, per kurį studentai turėdavo lavinti ir ugdyti savo gebėjimus. Atskleisti, pažinti save ir kurso draugus, tam, kad vyktų darnus ir produktyvus grupinis darbas. Tai pamatiniai metai.*
2. Antraisiais metais prasidėdavo darbas su dramaturgija – reikia daug ir ilgai mokytis, kol pasitelkdamas visus vaidybos elementus paversti dramaturgo medžiagą sava. *Tik antrame kurse studentai susipažindavo su tekstu, jį skaitydavo, gilindavosi, nagrinėdavo ir interpretuodavo, bandydami suvokti, ką autorius nori juo pasakyti.*

³² Adomaitytė, Aldona. *Lietuvos vaidybos mokykla. Teatro edukologija*. Vilnius, 2004, p. 222.

³³ Rakauskaitė, Diana. *Ko nespėjome pasakyti: Ireną Vaišytę prisimenant*. 2006.

³⁴ Adomaitytė, Aldona. *Lietuvos vaidybos mokykla. Teatro edukologija*. Vilnius, 2004, p. 216.

3. Nuo trečių metų – imama rengti diplominius spektaklius. *Nuo trečio ir iki ketvirto kurso vyksta diplominių darbų rengimas, kuriuos režisuodavo kurso vadovė – Irena Vaišytė. Tai ilgas ir kūrybinis kelias, kuriame svarbiausia yra procesas. Profesorei svarbiausia buvo, kad studentai pajauštų, improvizuotų ir gyventų vaidmenyje iš tikrųjų.* Tai būdinga ir K. Stanislavskio aktorių rengimo sistemai, kurioje aktoriaus pasiruošimas turi būti nuoseklus ir aiškus, aktoriai turi susigyventi su vaidmeniu – personažu.

Profesorė dažnai sakydavo, kad ketverių metų bendravimas su studentu yra trumpas laikotarpis jų abiejų gyvenime. Jos tikslas – „išminkyti molį“, o vaidmenis lipdys spektaklių režisieriai kartu su aktoriais. Profesija – tai žinios, mokėjimai ir įgūdžiai. Ji labai gerai matydavo, ką studentas gali pasiekti savo gebėjimais arba „gamtos dovanomis“, o ko jam reikia išmokti. I. Vaišytės absolventai išsinešdavo didelį žinių, mokėjimų bei pradinių įgūdžių bagažą. Studentams ji pabrėždavo, kad teks vaidinti įvairiai, naujai ir viską. Jos laikais režisierių saviraiška tik prasidėjo, vaizdinis teatro stilius dar nedominavo, tačiau profesorė tai mėgo ir bandė „iškiepyti“ savo studentams. I. Vaišytės mokykla – universali.³⁵

Remiantis literatūra, išskiriami esminiai Irenos Vaišytės ugdymo principai:

Pačiu aktoriaus mokymu siekiama visapusiškai išugdyti aktorių, tuo pačiu atskleidžiant aktoriaus individualybę.

- *Pagrindinis tikslas – scenoje veikiantis aktorius. Atskleisti aktoriaus individualybę. Visapusiškas aktoriaus asmenybės išsivystymas.*

Norint šį ugdymo tikslą įgyvendinti, vadovaujamosi nuoseklia ugdymo sistema, kuri prasideda nuo aktoriaus rengimo pradmenų, asmenybės pažinimo iki galutinio rezultato – spektaklio pastatymo. Ugdymas paremtas nuolatinio sistemingu, nuosekliu darbu.

- *Studentų ugdymo nuoseklumas – nuo pirminių elementariausių pradmenų pamažu, neforsuojant, „nepritepianč“ studento prie reikiamo rezultato, neslepianč kūrybinių negalių, o tarsi priešingai, apnuoginant silpnybes ir nebrandumą. „Juodas darbas“ – idealo siekimas, noras kuo geriau parengti studentą.*

Vaidmens kūrime vienas iš svarbiausių dalykų – susitapatinimas, kuris pasiekiamas tik per pratimus, etiudus bei labai svarbios yra raiškos priemonės.

- *„Susitapatinimas“ su vaidmeniu ir organiškasis vaidmens išgyvenimas. Pratimai, improvizacijos, etiudai – ugdė studentų gebėjimą laisvai improvizuoti,*

³⁵ Adomaitytė, Aldona. *Lietuvos vaidybos mokykla. Teatro edukologija*. Vilnius, 2004, p. 217 – 221.

„susitapatinti“ su vaidmeniu, ieškoti savosios interpretacijos, savito atlikimo. Raiškos priemonės – vienas iš svarbiausių dalykų.

Vienas iš pagrindinių vaidmens santykių su draminiu personažu – yra draminis tekstas, kurį svarbu tinkamai atskleisti ir perteikti žiūrovui.

- *Siekti kuo tiksliau atskleisti pjesę per aktorius. Mokantis vaidinti klasiką – labai svarbios būna pačios pamokos, pratybos, repeticijos, pats spektaklio kūrimo procesas. Sceninė dramaturgija remiasi iškiliausiais, svarbiausiais gyvenimo momentais, kurie spektaklyje labai greitai kinta.*

Šių studijų, ugdymo proceso, kurį sudaro tam tikri principai, rezultatas teatre yra – intelektualus teatras.

- *Intelektualus teatras. Ne vienas I. Vaišytės absolventas – mąslus, giluminių tikslų mene siekiantis ir mokantis tai įgyvendinti aktorius.*

I. Vaišytė mokėjo įskiepyti studentui veikiančio aktoriaus metodą, siekdavo ištisinio vaidmens išgyvenimo proceso, išugdydavo ir daugelį kitų savybių – savarankiškumą, nuolatinį savišvietos poreikį, etinius pradus, poreikį tikriems meniniams siekiams ir kt. Kaip teigė pati pedagogė: „Aktorius yra ir „atlikėjas“ ir „instrumentas“, jam lygiai svarbi ir vidinė, ir išorinė profesinė kultūra. Šalia bendrų žmogaus – aktoriaus – atlikėjo savybių, jis turi išsiugdyti ir profesinę techniką: įvaldyti balsą, kūną, įsisavinti išraiškos priemonių arsenalą ir kt. Šiuolaikiniam aktoriui būdinga plati žanrų, stilių skalė. Nuo „atlikėjo“ ir „instrumento“ vidinio bei išorinio tobulumo, jų sąveikos priklauso aktoriaus kūrybinis diapozonas, jo meno nūdieniškumas. Todėl mes ir turime siekti visapusiško aktoriaus asmenybės išsivystymo“³⁶.

Irena Vaišytė – tai režisierė, pedagogė, profesorė, kuri tikėjo, norėjo, dirbo ir pasiekė. Ji išugdė nemažai garsių aktorių, režisierių, kurie sėkmingai dirba ir kuria iki šių dienų, vienas iš jų – Aidas Giniotis, kuriam I. Vaišytė ir buvo pagrindinė „teatro mama“, kuri išmokė ir parodė kelią ir meilę teatrui.

Apžvelgus K. Stanislavskio aktoriaus ruošimo principus bei ugdymo sistemą, galime pastebėti nemažai panašumų su I. Vaišytės aktorių ugdymo principais, tai leidžia suprasti, kad profesorė išties nemažai dėmesio skyrė K. Stanislavskio aktorių rengimo sistemos pritaikymui ir savo darbe. Irena Vaišytė, savo ugdyme siekė nuoseklumo, tikrumo, kad teatras būtų kitoks, įdomus ir gyvas, kad aktoriai tikėtų tuo, ką veikia scenoje, tai K. Stanislavskio pamatas, kuriuo vadovavosi profesorė ir savo ugdyme

³⁶ Adomaitytė, Aldona. *Lietuvos vaidybos mokykla. Teatro edukologija*. Vilnius, 2004, p. 219.

2. AIDO GINIOČIO KŪRYBINĖ IR PEDAGOGINĖ VEIKLA

Šioje darbo dalyje bus aptariama A. Giniočio kūrybinė ir pedagoginė veikla bei jos pradžia. Geras pedagogas turi būti praėjęs ilgą kūrybinį kelią, kad galėtų išmokyti jaunos aktorius meistriskumo bei parodyti tikslingą kelią link teatro profesionalumo bei „išskiepyti“ meilę ir pagarbą teatrui. Kaip taisyklė yra: jauni aktoriai ir režisieriai subręsta tik dirbdami kartu su teatro profesionalais³⁷. Todėl darbe glaustai apžvelgiama ir pateikiama režisieriaus kūrybinė ir pedagoginė veikla, kurios rezultatai pastebimi iki šių dienų. Taip pat šioje darbo dalyje apžvelgiama „Keistuolių teatro“ istorijos pradžia, kūrybinis kelias bei principai, kuriais remiantis šis teatras yra išgarsėjęs. Toliau darbe pristatomas „Atviras ratas“, pateikiami susikūrimo faktai, išskiriami esminiai kūrybos bruožai, kuriais remiantis yra statomi spektakliai bei pateikiamas teatro išskirtinumas.

2.1. Aido Giniočio kūrybinės veiklos apžvalga

Aidas Giniotis gimė 1964 m. lapkričio 17 d. Šiauliuose. 1986 m. Lietuvos valstybinėje konservatorijoje (dabar Lietuvos muzikos ir teatro akademija) baigė aktorinio meistriskumo studijas, kurso vadovė Irena Vaišytė. 1988 m. dirbo aktoriumi Marijampolės dramos teatre. 1988 – 1989 m. dirbo režisieriumi ir aktoriumi Lietuvos filharmonijoje. Nuo 1989 m. – Keistuolių teatro aktorius ir režisierius, vienas iš šio teatro steigėjų. 1986 – 1989 m. ir nuo 2002 m. – Lietuvos muzikos ir teatro akademijos pedagogas. 2003 – 2005 m. – teatro režisūros magistro studijos Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje. Kurso vadovas – prof. Jonas Vaitkus.

Pats Aidas Giniotis apie savo kurso vadovę, prof. I. Vaišytę, sako, kad „Tai atsitiko 1982 m., kai aš ir mano draugai įstojome į Konservatoriją. Į tokį kursą, kuris tuo metu buvo pirmas ir tikriausiai paskutinis, eksperimentinis – į Miniatiūrų teatro kursą. <...> I. Vaišytė visada sugebėdavo įteigti ir išlaikyti kažkokią naujo teatro idėją. <...> Aš galvoju, kas gi mus išlaikė, kad galų gale mes susibūrėme į tokį, kad ir ne į Miniatiūrų, bet „Keistuolių teatrą“, kad ir šiandien egzistuojame ir esame? Aš manau, kad išlaikė dėstytojos, būtent tas kažkoks, kurio aš nesuprantu, tikėjimas, išskiepytas teatru, ir jo ieškojimas“³⁸. Režisūros magistro studijas A. Giniotis baigė 2005 m. Kurso vadovas – Jonas Vaitkus. Studijuodamas tuometinėje

³⁷ Oginskaitė, Rūta. *Meistrų pamokos – neįkainojamos*. Lietuvos rytas /Mūzų malūnas. Menų faktūra, 2010.

³⁸ Adomaitytė, Aldona. *Lietuvos vaidybos mokykla. Teatro edukologija*. Vilnius, 2004, p. 222.

konservatorijoje su draugais sukūrė akustinės muzikos grupę „Užsitęsios vaikystės ruduo“, kurioje dainavo ir grojo įvairiais akustiniais instrumentais.

Vienas svarbiausių Aido Giniočio kūrybinio gyvenimo įvykių – Keistuolių teatro įkūrimas. Pats aktorius teigia, jog „Prisimenu tą laiką kaip labai gražų. Keistuolių teatro užuomazgos buvo mūsų studijų metais pradėtų savo teatro paieškų rezultatas. Nuo pat pradžių ir stiliaus, ir kalbos, ir idėjų požiūriu prisiėmėme tarsi opozicionierių vaidmenį, nes vadinamoji pozicija buvo labai stipri.<...> Procesas buvo lėtas. Beje, kritikai irgi baisiai ilgai mūsų nepastebėjo. Ir aš, ir kiti iš pradžių dėl to pykome - juk kuo jaunesnis esi, tuo tvirčiau tiki, neva istorija prasideda nuo tavęs. Apie kitus bendraamžius rašė, o apie mus - ne, nors jautėmės tikrai ne mažiau talentingi”³⁹. 1989 m. drauge su Ilona Balsyte ir Sigučiu Jačėnu įkūrė Keistuolių teatrą. Tai buvo pirmas nepriklausomas profesionalus Lietuvos teatras „Teatro kūrybinė grupė nebijo laužyti klasikinių muzikos, literatūros, teatro ir kino žanrų rėmų. Aktoriai patys kuria dainas, rašo originalius scenarijus, perpintus subtilaus humoro ir autoironijos gaidelė. Vengdamas visko, kas nuobodu ir banalu, Keistuolių teatras stengiasi nutiesti žiūrovui spalvingą kelią iš nuostabios vaikystės į keistą suaugusiųjų pasaulį”⁴⁰.

A. Giniotis yra pastatęs per 40 spektaklių ne vien šalies dramos teatruose, bet ir Operos ir baleto teatre, Kauno muzikiniame teatre, bei užsienio teatruose. Pelnęs du Auksinius scenos kryžius kaip geriausias 2005 ir 2008 metų režisierius. Edmundo Gedgaudo teigimu „Režisierius Aidas Giniotis demonstruoja efektingą slalomą tarp įvairių teatro žanrų, kur apstu banalių ir dramatiškų situacijų, aštrių ir lėkštų minčių, tikros elegancijos ir atviro kičo”⁴¹. Pasak N. Šatkauskienės⁴² A. Giniočio pamėgtas žanras – pasaka suaugusiems su *commedia dell'arte*, atsiribojimo technikos, dainų ir šokių elementais. Fiaba ar kitoks pasakai artimas siužetas su dainomis, šokiais, *commedia dell'arte* personažais, improvizuotu ir aktualizuotu tekstu, subtili ironija ir teatrinė savirefleksija yra Giniočio režisūros pagrindas. Šias teatrališkumo formas režisierius sėkmingai eksploatuoja savo spektakliuose ir vienaip ar kitaip jomis varijuodamas kuria savito braižo teatrą.

2.2. Aido Giniočio pedagoginė veikla

Aido Giniočio pedagoginė veikla prasidėjo 1986 – 1989 m. Lietuvos valstybinėje konservatorijoje. 1993 metais Vilniaus universitete buvo surinktas aktorių – filologų kursas, kurį antrajai Keistuolių teatro aktorių kartai ruošė: Nijolė Gelžinytė, Aidas Giniotis ir

³⁹ Kalpokaitė Vlada. *Aidas Giniotis. Dialogas su kitais apie save*. 2009. Kultūros barai.

⁴⁰ Keistuolių teatro internetinis puslapis: www.keistuoliai.lt.

⁴¹ Gedgaudas, *Edmundas. Slalomas. Kabaretas Kauno muzikiniame teatre. 7 meno dienos*,

⁴² Šatkauskienė, Nomedė. *Duoklė teatrui ir teatrališkumui*. Menų faktūra, 2006.

Romualdas Vikšraitis⁴³. Vėliau nuo 2003 m. Lietuvos muzikos ir teatro akademijos dėstytojas, nuo 2009 m. šios akademijos Vaidybos ir režisūros katedros vedėjas.

2002 m. Kartu su aktoriumi ir pedagogu Vladu Bagdonu surinko jaunų ir talentingų aktorių kursą, skirtą Keistuolių teatrui. Duotame interviu Gintei Pranckūnaitei, A. Giniotis apie savo studentus teigė, kad: „Kuo žalesnis molis, tuo jis geriau minkosi. O šis „minkėsi“ labai lanksčiai. Aš iš jų išmokau imlumo, lankstumo. Įdomu, kad dirbdamas turėjau ir pats koreguoti savo jau sukurtas bendravimo taisykles“⁴⁴.

Pirmasis šio kurso improvizacinis spektaklis „Atviras ratas“, sukurtas 2003 m., ir tapo atspirties tašku sujungdamas dvylika aktorių bei režisierių Aidą Giniotį bendra teatro vizija, kurios rezultatas atskiras teatras – laboratorija, įkurtas 2006 m. Autobiografinės improvizacijos „Atviras ratas“, kaip geriausias spektaklis jaunimui, 2005 m. apdovanotos Auksiniu scenos kryžiumi. Šiandien „Atviras ratas“ vaidinamas jau trimis kalbomis: lietuvių, rusų ir anglų. Savo interviu Aidas Giniotis teigė jog: „Tai buvo pirmieji profesiniai žingsniai, pirmosios aktorystės pamokos <...> Tokio darbo moto buvo supratimas, kad teatras yra viltingas, jis turi skleisti šviesą. Kiek gi reikia laiko aktoriumi subrandinti? Tikslaus atsakymo nėra, viena tik aišku – ketverių studijų metų tikrai neužtenka. Manau, kad aktorius subręsta po kokių šešerių metų darbo teatre. Ir tik po dešimties pradeda suvokti, ką jis iš tiesų gali“⁴⁵. Giniotis ugdo universalius aktorius, kurie yra ne tik atlikėjai, bet ir kūrėjai, kurie patys rašo pjeses, režisuoja, vaidina, kuria dainas, patys rodo iniciatyvą...“⁴⁶.

Atviro rato aktoriai Audrei Domeikaitei duotame interviu straipsnyje „Atviras ratas“: kartu išpažįstame tą patį gyvenimo būdą“ minėjo jog Aidas Giniotis yra ne tik geras ugdytojas, bet ir geras psichologas. Jis nieko nesako tiesiai, o priverčia juos pačius tai atrasti. Aktoriai laikosi to žaidybinio, savarankiško, iniciatyvos teatro kūrimo principo, kuris jau išsikristalizavo ir tapo jiems įprastas⁴⁷.

⁴³ Gudavičiūtė, Aušra. *Keistuoliams – 20, arba Laimingi laiko neskaičiuoja*. Žurnalas „Kelionė su Bernardinai.lt“, 2009.

⁴⁴ Pranckūnaitė G. „Išsaugoję vaikiškumą. Jaunieji „Keistuoliai“ baigia studijas“. 7 meno dienos, 2006.

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Tilmantaitė B. *Mes einame ne į sceną, o pas žiūrovus*. 2008.

⁴⁷ Domeikaitė, Audrė. „Atviras ratas“: kartu išpažįstame tą patį gyvenimo būdą. 2007.

2.3. „Keistuolių teatras“

Irenos Vaišytės jaunystės svajonė – teatras vaikams ir jaunimui. „Keistuolių teatras“, susikūręs iš jos dviejų paskutiniųjų kursų absolventų - įgyvendino profesorės svajonę. Teatras iki šių dienų sėkmingai dirba vaikams ir ne vaikams.

Apžvelgus „Keistuolių teatro“ kūrybinį kelią, repertuarą, galime pastebėti išskirtinę stilistiką, braižą, kurio Lietuvoje nesutiksi. Tai išskirtinis bei savitas teatras, kuris tiksliai žino savo kelią ir tikslingai juo keliauja pirmyn jau daugelį metų, turėdami savo žiūrovą. Vienintelis ir nepakeičiamas Lietuvoje, profesionalus ir išskirtinis teatras, kuris darbu ir kūryba užsitarnavo garbę ir gerą vardą.

„Keistuolių teatro“ pradžių pradžia įvardijama netgi nuo 1982-ųjų vasaros, kai grupė jaunuolių pravėrė tais laikais įmantriai vadintos Lietuvos Valstybinės Tautų Draugystės Ordino Konservatorijos duris, kur šviesios atminties profesorė Irena Vaišytė rinko aktorių kursą miniatiūrų teatrui. Ji ir buvo tikroji būsimųjų aktorių Mokytoja ir Motina, įžiebusi tikėjimą teatru ir viltį sukurti Savo teatrą. Tą lemtingą vasarą į Konservatoriją, vėliau pervadintą į Muzikos akademiją, įstojo būsimieji Keistuoliai: Ilona Balsytė, Robertas Aleksaitis, Darius Auželis, Aidas Giniotis, Sigutis Jačėnas, Andrius Kaniava⁴⁸.

Nors visi su bendra svajone bei tikslu pasuka savais keliais, neturėdami kito pasirinkimo, tačiau jie žino ko siekia, ko nori, tad tik įgydami daugiau vienos ar kitos patirties, jie kryptingai eina savo svajonės įgyvendinimo link – „Keistuolių teatro“. Jau 1988-ųjų pavasarį Aidas ir Sigutis padaro pirmą savo darbėlį, koncertą mažiesiems "Dainelė šypsena pratęs", kuriame jaunatviškais etiudais paverčiamos M.Vainilaičio eilės ir L.Vilkončiaus dainelės. Šiuo darbėliu jie tyliai pradeda arti vagą išsvajoto teatro link⁴⁹.

1989 metais Lietuvos muzikos akademijos absolventai aktoriai Ilona Balsytė, Aidas Giniotis ir Sigutis Jačėnas bei režisierius Romualdas Vikšraitis įkūrė „Keistuolių teatrą“ – tai profesionalus privatus teatras, vaidinantis vaikams ir suaugusiems. Nuo 1997 m. trupę papildė Vilniaus universitete įsteigtos „Keistuolių teatro“ studijos (vadovė Nijolė Gelžinytė) absolventai. 2001 m. teatras tapo ASSITEJ (tarptautinės teatrų vaikams ir jaunimui organizacijos) nariu⁵⁰.

Teatro pavadinimas diktuoja tam tikrą teatro ritmą, tematiką bei repertuarą, „Keistuolių teatras“ – tai pačių „keistuolių“ veidas. 2009 metais Keistuolių teatrui įteikta Metų šviesuolio statulėlė ir diplomai „Už saugomą vaiko sąmonę. Šviesai“. Dar 1999 metais už spektaklius vaikams Keistuolių teatrui įteiktas Lietuvos teatro kritikų metų apdovanojimas "Kristoforas",

⁴⁸ Prieiga per internetą: <http://www.keistuoliai.lt/kronika/>.

⁴⁹ Prieiga per internetą: <http://www.keistuoliai.lt/kronika1988/>.

⁵⁰ Vikipedija. Laisvoji enciklopedija: http://lt.wikipedia.org/wiki/Keistuoli%C5%B3_teatras.

tačiau Keistuoliai ne mažiau populiarūs paauglių, jaunimo ir suaugusiųjų žiūrovų tarpe⁵¹. Taip pat 2004 m. teatras įrašytas į Lietuvos rekordų knygą kaip ilgiausiai veikiantis privatus teatras ir kaip teatras, suvaidinęs daugiausiai spektaklių per metus (217)⁵². Keistuolių teatras, „Auksinių scenos kryžių“, profesionalių Lietuvos teatrų festivalių laureatas, per 20 gyvavimo metų sukūrė 50 spektaklių (25 jų - repertuariniai), 8 videofilmus, išleido 11 garsajuosčių, 10 kompaktinių plokštelių⁵³. Kasmet Keistuoliai parodo apie 200 vaidinimų Lietuvoje ir užsienyje⁵⁴. Keistuoliai yra viešėję Lenkijoje, Austrijoje, Danijoje, JAV, Kanadoje, Vokietijoje, Rusijoje, Estijoje ir kt.

Apžvelgę teatro pasiekimus, jų populiarumą Lietuvoje ir ne tik, spektaklių pastatymų bei parodymų skaičius, galime teigti, jog tai teatras, kuris „kvėpuoja“, yra gyvas ir sėkmingai eina kūrybiniu keliu, kuris neatsibosta, nesikartoja, o yra išradingi, kūrybingi, visada energingi ir einantys su šviesa tik pirmyn. Tai teatras, kuris užkrečia gera nuotaika bei energija. „Keistuolių teatras“ ieško naujų formų, nebijo laužyti nusistovėjusias taisykles, nesutelpa į jokių rėmus. Jų scenarijai perpinti subtilaus humoro ir autoironijos gaidele. Daugumai spektaklių būdinga improvizacija ir žaidybinė forma. Aktoriai patys kuria dainas, rašo originalius scenarijus, perpintus subtilaus humoro ir autoironijos gaidele. Vengdamas visko, kas nuobodu ir banalu, Keistuolių teatras stengiasi nutiesti žiūrovui spalvingą kelią iš nuostabios vaikystės į keistą suaugusiųjų pasaulį: „Tik svarbu labai norėti, pasistengt ir tikėt...“⁵⁵.

Remiantis „Keistuolių teatro“ spektakliais, pateikta medžiaga jų internetinėje svetainėje, galime išskirti esminius kūrybos bruožus:

- *Miniatiūros, etiudai.* Visi spektakliai, veiksmų scenos susideda iš mažų scenelių – etiudų, kuriuose yra viskas svarbu, kiekviena smulkmena. Kas yra scenoje – viskas svarbu ir turi turėti reikšmę, „nešti“ tam tikrą informaciją žiūrovui. Scenos neperkrautos daiktais; organiškumas; loginiai simboliai.
- *Improvizacija.* Aktorius turi būti laisvas, nesuvaržytas, nebijoti improvizuoti, kurti čia ir dabar; pasitikėjimas scenos partneriu, bendras darbas.
- *Laisvė kūrybai* - nėra jokių rėmų, juos galima tik laužyti.
- *Muzikalumas.* Aktoriai patys rašo, kuria bei atlieka dainas, tai pagyvina spektaklius; daugelyje spektaklių naudojami gyvos muzikos motyvai.

⁵¹ Prieiga per internetą: <http://www.keistuoliai.lt/teatras2/>.

⁵² Vikipedija. Laisvoji enciklopedija: http://lt.wikipedia.org/wiki/Keistuoli%C5%B3_teatras.

⁵³ Aleksynaitė, Kristina. *Dvidešimtmečio proga Keistuolių teatras dovanos koncertus*. 2008.

⁵⁴ Prieiga per internetą: <http://www.keistuoliai.lt/teatras2/>.

⁵⁵ Ibid.

- *Profesionalumas*. Aktoriai žino ką ir kur bei kaip veikia scenoje, nors ir vyksta improvizacija, tačiau ji yra išdirbta – profesionaliai atliekama. Nėra jokio „kičo“, viskas yra apgalvota ir kokybiška.
- *Visi žmonės – žiūrovai*. Žiūrovas – tarsi tikslas, kam ir vardan ko. Jauni ir seni. Daroma taip, kad būtų aišku, suprantama, ieškomi stebuklai paprastuose dalykuose.
- *„Kitoniškumas“ – išskirtinumas*. Pats tetaro pavadinimas kalba už save, tačiau tai matosi ir teatro repertuare bei spektaklių pateikime. Antro tokio nėra.
- *Žanrų įvairovė*. Nebijama eksperimentuoti, imama nuo klasikinių kūrinų iki pasakų vaikams, tai suteikia teatrui įvairumo bei subtilumo, spalvingumo.
- *Šviesa, energija, pozityvumas*. Kūryba – turi būti šviesi ir pozityvi, „nešti“ ir skleisti gėrį; suteikti ir papildyti žiūrovą energija.
- *Subtilus humoras ir autoironijos bruožai*. Viskas apgalvota, subtilu ir skoninga.
- *Paprastumas – savotiškas stebuklas*. Viskas paprasta – tereikia mokėti giliau, kitaip į viską pažiūrėti.
- *Žaismingumas*. Daugelis spektaklių yra spalvingi, žaismingi, pripildyti dainomis, žaidimais; spektakliai be daiktų, viskas perteikiama aktorių kūnais bei balsais.

Siekiant atnaujinti teatro kūrybinę grupę bei ją papildyti, tęsiant teatro istoriją, buvo renkamas naujas aktorių kursas „Keistuolių teatrui“, kuris tapo dar vienu nauju atskiru teatru – „Atviras ratas“, tačiau jie turi bendrą teatro mokytoją – vadovą, širdį bei režisierių – Aidą Giniotį.

2.4. „Atviras ratas“

2002 m. Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje surenkamas aktorių kursas Keistuolių teatrui. Kurso vadovai: profesorius Vladas Bagdonas ir Keistuolių teatro režisierius Aidas Giniotis. Per ketverius darbo ir kūrybos metus gimsta bendras teatro pojūtis, vizija – kaip esminis pagrindas įkurti naują Lietuvoje teatrą jaunimui⁵⁶. Ketverių metų bendras darbas, idėjos bei patirtis, studijos, kurios jaunos žmonės privedė iki puikios bendros trupės. Vedami A. Giniotio, pastato spektaklį – Atviras ratas, kuriame visi yra savimi ir kalba apie save atvirai, atveria savo širdis, jausmus. Šio spektaklio dėka - 2006 m. įkuriamas teatras „Atviras ratas“, taip pat šiais metais šis teatras tampa tarptautinės vaikų ir jaunimo teatrų organizacijos (ASSITEJ) nariu. 2008 m. teatro „Atviras ratas“ aktoriai apgina LMTA magistro laipsnį. 2010

⁵⁶ Prieiga per internetą: <http://atvirasratas.lt/ideja/istorija/>.

m. Ievai Stundžytei ir Justui Terteliui suteikiamas meno licenciatas kvalifikacinis laipsnis. 2010 m. Režisierius Aidas Giniotis apdovanotas Vyriausybės kultūros ir meno premija⁵⁷.

Viena iš pagrindinių šio teatro idėjų, kaip teigia jie patys: „Išdrįsti kalbėti, tai tas pat kaip išpažinti. Išpažindamas pažįsti save. Per save – kitus. Atvirai kalbėdami apie save – kalbame apie savo kartą. Kelias nuo savęs pažinimo į kitų pažinimą – nesibaigiantis kelias. Tarsi užburtas ratas. Mūsų tikslas – atverti tą ratą. Prabilti atvira teatrine kalba. Teatrinėmis taisyklėmis. Apie kitus per save. Gydyti ir gydytis teatru“⁵⁸.

Teatro laboratorija „Atviras ratas“ – artima kiekvienam, kuris prijaučia teatrui. Nauji išgyvenimai ir pojūčiai, žiūrint jų spektaklius, puiki improvizacija, muzikinis išsilavinimas, scenos kalba, judesys ir pajutimas tarpusavio aktorių. Pažiūrėjęs jų spektaklius, žiūrovas lieka sužavėtas, jų paprastumu, profesionalumu, šiluma ir skleidžiama šviesa teatro scenoje. Kalbant su aktoriumi E. Bareikiu, gali puikiai pastebėti, kaip „dega“ akys noru ir tikėjimu. Teatras – tai jų gyvenimas, išgyvenimai, jausmai, laimė ir liūdesys – viskas, kas sutelpa ir yra svarbu žmogaus gyvenime. Tai tokia teatro laboratorija, kuri turi ryškų ir išskirtinį savo kūrybos braižą⁵⁹.

Teatro laboratorija – tai alternatyva ne tik įprasto valstybinio teatro modeliui. Ši teatro laboratorija – tai savotiškas, konstruktyvus iššūkis vyraujančiai dabartinei teatro padėčiai, sąvokai, sampratai. Ugdyti atvirą, laisvą, tolerantišką visuomenę, pasitelkiant gyvą, atpažįstamą teatrinę kalbą – vienas pagrindinių laboratorijos siekių. Teatras – tai abipusis gyvas dialogas, provokuojantis mąstyti, vertinti, įsijausti, susitapatinti. Tai eksperimentinis teatras, save vadinantis teatro laboratorija. Pasirodymus jis pradėjo ne nuo spektaklių, o nuo savęs, prabilęs apie pačių aktorių išgyvenimus. Publika sodinama aplinkui, tad iš visų pusių gali stebėti rate „veikiančius“ jaunosius aktorius. Žiūrovai būna apstulbę, kad teatras sugeba būti toks atviras, gali kalbėti suprantama ir kasdiene jaunųjų kalba, be to, apie jiems svarbius ir suprantamus dalykus⁶⁰.

Esminiai „Atviro rato“ kūrybos bruožai⁶¹:

- *Improvizacija* – tai spontanių kūrybos galių demonstravimas, jų panaudojimas ar pritaikymas konkrečioje situacijoje. Nuo šio kūrybos bruožo ir prasidėjo

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ Atviro rato internetinis puslapis: www.atvirasratas.lt.

⁵⁹ Vaitkevičiūtė, Rasa. *Teatro laboratorijos „Atviras ratas“ esminiai kūrybos bruožai*. Kursinis darbas: Lietuvos edukologijos universitetas, 2010.

⁶⁰ Bardai.lt. *Atviras ratas*. 2013. Prieiga per internetą: <http://www.bardai.lt/atviras-ratas/>.

⁶¹ Vaitkevičiūtė, Rasa. *Teatro laboratorijos „Atviras ratas“ esminiai kūrybos bruožai*. Kursinis darbas: Lietuvos edukologijos universitetas, 2010.

oficiali „Atviro rato“ veikla, pirmasis jų spektaklis, paremtas improvizacija ir prisiminimais.

- *Muzikalumas* – jų spektakliai pilni garsų, muzikos ir dainų. Aidas Giniotis – dainų ir muzikos autorius, todėl tai puikiai atsiskleidžia spektaklių pastatymuose. Dainos spektaklius pagyvina, sukuria atmosferą ir padaro spalvingesnius.
- *Atvirumas* – apie viską kalba atvirai ir nuoširdžiai, iš savęs. Nebijo atverti savo vidų ir papasakoti žiūrovams savo išgyvenimus. Šiuo kūrybos bruožu yra paremta visa jų kūryba ir pirmasis darbas – nuo kurio viskas ir prasidėjo, tai spektaklis „Atviras ratas“. Jų pagrindinis uždavinys – pradėti nuo savęs ir kurti per save.
- *Šviesa ir teigiamos emocijos* – visa kūryba veda į šviesą, apie liūdnius dalykus kalbama su pliuso ženklu. Apie rimtus dalykus kalbama su šmaikštumu ir žaismingumu.
- *Kūrybinių darbų aktualumas* – spektaklių pastatymų temos yra labai aktualios šių dienų visuomenei. Spektakliai yra pritaikyti įvairaus amžiaus žiūrovams. Greitas tempas, energija, žaismingumas.

Tai nauja teatro trupė, kuri žavi savo savitumu, subtilumu ir nauja paraiška teatro scenoje. Viskas vyksta čia ir dabar, aktoriai kartu su režisieriumi A. Giniočiu, nebijo eksperimentų, naujovių, naujų išbandymų. Jų kūryba yra aktuali šiandienos jaunimui, suaugusiam ir vaikui, kiekvienas gali atrasti ir prilyginti save, jų pastatymuose. Jie atskleidžia šiandienines problemas, jas išgyvena ir pateikia scenoje, iš jų pasijuokia arba pateikia rimtai. Nebijo sugrįžti į vaikystės prisiminimus, paauglystės išgyvenimus ir tai perteikti, atskleisti žiūrovui. Kartais ir į liūdnius dalykus reikia pažvelgti su šviesa, kaip sako, Eimantas Bareikis. Jų tikslas – šviesa, teigiamos emocijos ir priartėjimas prie žiūrovų, savęs atvėrimas. Viskas pradedama nuo savęs ir einame per save, taip yra lengviau pasiekiamas žiūrovas. Tai nėra lengva ir išspradžių labai sunku, aktoriui E. Bareikiui, paskutiniajam iš trupės pavyko perlipti per save ir sugebėti prabilti garsiai, apie savus išgyvenimus, scenoje. Todėl visiems aktoriams ir yra artimiausias spektaklis „Atviras ratas“ – nes nuo jo viskas ir prasidėjo. Susėdo visi ratu ir ėmė pasakotis, kartu išgyventi ir prisiminti vaikystės išgyvenimus⁶².

Ši teatro laboratorija turi savo esminius kūrybos bruožus, kurie vyrauja kiekviename jų pastatyme. Tai jauna, energinga ir savitą kūrybos stilių turinti teatro trupė. Jų spektakliai neleidžia žiūrovui nuobodžiauti, o atvirkščiai, žiūrovas visada aktyviai gali įsijungti ir dalyvauti veiksmo, nes scenoje visada vyksta veiksmas, dainos. Pastatymai yra labai spalvingi

⁶² Vaitkevičiūtė, Rasa. *Teatro laboratorijos „Atviras ratas“ esminiai kūrybos bruožai*. Kursinis darbas: Lietuvos edukologijos universitetas, 2010.

ir ne kasdieniški, sunku atitraukti akis nuo to, kas vyksta scenoje. Jie pasižymi išskirtiniais savo kūrybos bruožais, energija ir jaunatviškumu. Jie leidžia sau improvizuoti scenoje, būti atsipalaidavusiems, bet viskas yra atliekama profesionaliai ir techniškai tvarkingai, tai ir yra vieni iš pagrindinių jų kūrybos bruožų. Aktoriai ne tik vaidina, bet ir rašo pjeses, dainuoja ir kuria⁶³.

⁶³ Ibid.

3. AIDO GINIOČIO AKTORIŲ RENGIMO PRINCIPAI

Šioje darbo dalyje bus pateikiama empirinė darbo dalis, kurioje pristatomi Aido Giniočio pedagoginiai bruožai, kuo remiantis ir vadovaujantis yra vykdoma jo pedagoginė veikla. Aptariami atrankos į naujai renkama kursą kriterijai, keturių studijų metų programa, darbo su studentais principai, atmosfera bei tarpusavio bendravimo ypatumai. Paskutiniame skyriuje yra išskiriami bei aprašomi A. Giniočio aktorių ugdymo principai pedagoginėje veikloje. Aprašoma, kokius pagrindus perėmė iš K. Stanislavskio aktorių rengimo sistemos, kokiais vadovaujasi I. Vaišytės aktorių rengimo ugdymo principais. Taip pat pristatomas ir išanalizuojamas A. Giniočio susiformavęs „Atviro rato“ metodas, jo savybės bei jam būdingi principai, kūrybos bruožai.

Siekiant išskirti aktorių ugdymo principus Aido Giniočio pedagoginėje veikloje, 2013 m. sausio mėn. – 2013 m. gegužės mėn. buvo atliktas kokybinis tyrimas. Tyrime dalyvavo Aidas Giniotis bei esami ir buvę studentai. Buvo atliktas paskaitų stebėjimas bei struktūruotas interviu su Aidu Giniočiu ir studentais.

Empirinį darbo tyrimą sudarė trys etapai: Pirmajame etape (vasario – kovo mėnesiais) buvo ruošiami interviu klausimai Aidui Giniočiui ir jo buvusiems bei esamiems studentams. Antrajame etape (kovo – balandžio mėnesiais) buvo stebimos paskaitos ir pildomi stebėjimo protokolai. Stebėjime kreipiamas dėmesys į tai, kokius metodus taiko, naudoja Aidas Giniotis, kokias pastabas duoda studentams. Trečiajame etape (balandžio – gegužės mėn.) atliekama gautų duomenų analizė bei pateikiamos išvados.

3.1. Aido Giniočio pedagogikos bruožai

Aidas Giniotis – pedagogas, režisierius, aktorius, žmogus, kuriam apibūdinti nepakanka paprastų žodžių. Tai asmenybė, autoritetas savo mokiniams, kuris kuria, moko, skatina ir skleidžia tik pozityvumą teatre bei gyvenime. Paklaustas kaip tapo pedagogu ir ar to norėjęs pats, sulaukėme atsakymo jog į tai jį pastūmėjo pati jo mokytoja prof. Irena Vaišytė, išvelgė jame pedagogą, pats režisierius to nenorėjo.

Pedagoginiame darbe A. Giniotis vadovaujasi Lietuvos muzikos ir teatro akademijos vaidybos programa, jos aprašais, ja vadovaujasi visi dėstytojai, tačiau kiekvienas ją prisitaiko sau ir dirba savotiškai. Režisierius mano, kad ketveri metai yra per mažai, kad paruošti aktorių pilnam savarankiškam gyvenimui, tam reikėtų – septynių. A. G.: „*Po keturių metų dar stengiuos padėti savo mokiniams, kurti su jais spektaklius, pažinti įvairesnes kūrybinės*

raiškos formas (dramaturgijos kūrimas, autoriniai koncertai, poezijos vakarai, filmų kūrimas ir pan.)“. Lygiai taip pat teigė ir A. Giniočio mokytoja, kad keturių studijų metų aktoriui yra mažai.

Pedagogas savo darbe remiasi ta mokykla, kurią pats patyrė ir perėjo, I. Vaišytė – jam yra pavyzdys: *„Pritardamas jos principams ar konfrontuodamas su jais, pasiėmiau, kas jau buvo daroma, o ir atradau savo metodus. Vienas iš tokių – „Atviro rato“ metodas“.* Režisierius mano, kad studijų metais įgytos žinios bei įgūdžiai – yra svarbiausi jo profesiniame kelyje: *„Kiek vėliau besužinotum ir beatrastum praktikoje, viskas remiasi į studijų metais padėtus pamatus“.* Taip pat išskiria kelis esminius principus:

- Kūrybinio charakterio formavimas;
- Aktoriaus – kūrėjo formavimas.

Anksčiau minėti ugdymo principai – būtent I. Vaišytės siekiniai, kaip teigia pats Aidas Giniotis: *„Didelę įtaką padarė režisierius Vytautas Čibiras, padėjęs suprasti, kad vaidmens sukūrimas tik dalis aktoriaus darbo, padedanti atliktį didesnę – spektaklio sukūrimo darbą. Didelę įtaką turėjo Modrio Tenisono paskaitos, kuriose jis formavo tetro sampratos teorijas“.*

Režisierius teigia, kad pedagogika nukreipta į aktoriaus vystymą, režisūra – į spektaklio sukūrimą: *„Tai yra skirtingos profesijos pagal tikslus. Bet ir viena, ir kita reikalauja viena kitos suvokimo. Kiekvienas pedagogas daugiau mažiau režisierius ir atvirkščiai“.* Šie A. Giniočio žodžiai leidžia suprasti, kad režisierius nuo pedagogo beveik nesiskiria, nes pedagogas, ruošdamas aktorius, pradžioje moko aktorystės meno, tada vyksta darbas su pedagogu – režisieriumi, studentai turi suprasti ir išmokti darbo su režisieriumi principus. Tačiau visame tame svarbiausias yra aktorius, kuris turi išmokti dirbti su savimi, būti savarankiškas, dirbti su kolegomis bei su režisieriumi.

Aktorių ruošimo mokykloje svarbus yra mokinio patirties sužadinimas. Iš patirties, iš prisiminimų kuriamas vaidmuo. Aido Giniočio studentai prieš pradėdami kurti autobiografines improvizacijas, pirmiausia turėjo daug ką prisiminti vaikystės paauglystės patirtį. Tai puikiai patvirtina teikiamos pedagogo užduotys studentams. Pirmi metai – pažinimo metai. Vyksta pažinimas pačių savęs, savo kolegų, tarpusavio ir aišku pažinimas su dėstytoju.

Paklaustas dėstytojas, kaip renka kursą, kokių žmonių ieško ir ką jie turi atėję jau mokėti, Aidas Giniotis atsako, kad jis nerenka iš anksto nustatyto tam tikro kurso modelio, viskas vyksta atsitiktinai, tik stengiasi atrinkti gambiausius. Tačiau režisierius dar priduria: *„Apart standartinių reikalavimų (išoriniai duomenys, balsas, muzikinė klausa, kūno plastika ir raiška, vaizduotė, temperamentas ir t.t.), man labai svarbus pozityvus kūrybiškumas. Negaliu dirbti su piktais žmonėmis“.*

Aidas Giniotis apie darbą teatre ir universitete, ar vadovaujasi tais pačiais ugdymo principais teigia, kad tai yra beveik tas pats, tačiau kartais visai skirtingas, priklausomai nuo tikslų. Pedagogas teigia, kad skiriasi ugdymo kaip tikslas lygiai teatre ir LMTA. Giniočio teatras yra gyvasis teatras, pedagogui – režisieriui svarbiausia yra gyvybė, gyvybė tarp partnerių ir tarp žiūrovų. Žiūrovas negali likti pasyvus stebėtojas, net jeigu jam neduodama jokių funkcijų.

Aktorių atranka.

Aidas Giniotis didelį darbą atlieka iki to, kol pradeda dirbti su atrinktu kursu. Vyksta studentų atranka, kuri yra iš kelių etapų, režisierius pasakoja, kad geriausiai pamatyti ką sugeba studentas, gali jau iš duodamų užduočių atrankoje, tačiau pabrėžia, kad būna ir klaidų, apsirikimų. Svarbiausia kaip studentai jaučiasi scenoje, ką sugeba, kaip sako tekstus. Aktorius turi būti imlus ir mąstantis žmogus, pedagogas nemėgsta tuščių išsišokėlių, dažniausiai tokie būna tik vienkartinio blykstelėjimo, kuris vėliau nesužiba. Surinkti kursą – tai yra rizika betkoku atveju.

Pirmas atrankos turas – tikrinama žodžio technika, kalbos dikcija ar neturi studentas kalbos defektų, kaip skamba balsas ar turi balsas galią, taip pat studentai turi būti pasiruošę tekstus: poezija – parodo studentų emocijas; pasakėčia – teikiamos užduotys, tikrinamas lankstumas, darbas su charakteriais; proza – parodo gebėjimą vesti mintį ir mąstyti. Studentai yra provokuojami, bandoma juos išbandyti ir patikrinti, daskoma poezija – žiūrima į studentų reakciją, tai išryškėja žmogus, kadangi jam vyksta vidinis konfliktas, taip pastebima ar studentas yra protingas ir mąstanti asmenybė.

Antras turas – etiudai, duodamos užduotys; judesys; erdvės, kolegų pajutimas scenoje. Stebima ar mokiniai vertina aplinkybes, įvertina įvyki, ar pastebi aplinką, ar mato, ką kiti veikia. Vaidmuo – tai kailis, šarvai, ginklas ir tvirtovė, į kurią aktoriai patenka prisidengę save kaip paprastą ir jautrą žmogų, o koks tu esi be šarvų, norima pamatyti studentą, kad nebūtų surepetavęs, o gyvai ir netikėtai atsiskleistų koks yra iš tikrųjų.

Trečias turas – tikrinama klausa, muzikalumas, nebūtina studentams mokėti dainuoti, groti, tačiau turi gebėti jausti ir turėti klausą.

Nėra jokių nusistatymų ar rėmų prieš renkant naują kursą, tiesiog yra renkami skirtingi žmonės, kad būtų įvairių ir skirtingų, kadangi negali būti visi kursai ir žmonės vienodi, turi būti natūrali konkurencija.

Veikia balų sistema tiek atrankos metu, tiek studijų metais, tačiau kaip teigia pats pedagogas, tai yra blogai, nes studentai nesupranta tikros balų sistemos esmės ir jos tinkamai nesuvokia, geriau, kad nebūtų balų sistemos, o tik pastabų išsakymai.

Keturi studijų metai.

Aido Giniočio aktorių ugdymas – tai yra psichologinio teatro aktoriaus rengimas, kuris tiesiogiai susijęs su K. Stanislavskio sistema, kadangi tai yra jam perduota iš antrų rankų (I. Vaišytė mokėsi pas Popovą, o jis mokėsi pas K. Stanislavskį). Tačiau kaip teigia pats režisierius, tai nereiškia, kad jis yra jo pasekėjas, tiesiog, niekas naujo ar kažko kito neišrado, nuo to nepabėgsi, tačiau viską transformuoja savaip ir pritaiko savo darbe. Tai nereiškia, kad visi spektakliai yra „Stanislavskiški“, dabar tokių sunku rasti, viskas keičiasi.

Pirmas kursas – studentai mokosi vaidmens kurimo elementus (įvykis, aplinkybių vertinimas, girdžiu ir matau). Pedagogas aktorių pradeda „lipdyti“ nuo gyvūnų etiudų, tai viena iš mėgstamiausių ir pagrindinių jo darbo užduočių. Gyvūnų etiudai padeda studentams atsiskleisti, nes tai yra charakteringi vaidmeys, kurie atliekami intuityviai, o intuityva yra tiesiogiai susijusi su vaizduote. Tik per gyvūnų etiudus geriausiai atsiskleidžia studentas kaip kūrėjas, galima pastebėti jo kūrybiškumo ir vaizduotės lygį.

Antrame semestre labai svarbus yra bendravimas ir bendradarbiavimas, kur atsiranda jau kalba. Studentai pradeda patys kurti etiudus. Aiškinamasi kas yra situacija, kaip joje veikti, kas svarbiausia; analizuojama etiudų dramaturgija. Šiame semestre pedagogui yra svarbiausia studentų siekiamybė, uždavinys, įvykis net nėra svarbu, kaip teigia pats A. Giniotis, studentai turi išmokti suprasti ir pajauti, gyventi scenoje su medžiaga.

Antras kursas – studentai mokosi kurti pagal medžiagą. Tai gali būti apsakymas, ištrauka, tekstus studentai renkasi patys, tačiau rėmus galima duoti, kad studentai neklaidžiotų, pedagogas dažniausiai padeda ir pataria studentams tik tada, kai jau labai nuklysta į šalį. Bet geriau yra, kad rinktųsi patys, tada domisi, skaito ir ieško, nes internetas šiandien yra vietoje, o reikia išmokti ieškoti įjungus dvasines ir kūrybines jėgas, o ne nuspaudus „enter“ mygtuką. Kartais studentai žavi savo originalumu ir išskirtinumu, atrastais tekstais, tenka mokytis iš jų ir režisieriui, tai ir yra ryšys, tas ryšys, kuris pedagogikos darbe yra trauka, žavesys, teigia A. Giniotis.

Pirmame ir antrame kursuose režisierius stengiasi studentams nieko nerodyti, stengiasi, kad ieškotų ir atrastų patys: „*Irena daugiau rodydavo...*“, sako A. Giniotis. Pedagogas parodo tik techninius dalykus arba jei jau rodo, tai stengiasi rodyti blogai, prastai, kad studentai nenusiviltų savimi, kad nebandytų rodyti taip pat, tada jis tinkamai nevertins savęs ir nemokės ieškoti, atrasti: „Būna nevilties atveju“, teigia pedagogas. Kartą per mėnesį vyksta kūrybinės iškrovos dienos – studentai daro ką nori, gali pristatyti savo kūrybą, interpretacijas, atlieka tai, ką norėtų veikti teatre. Pedagogas visada skatina studentus mąstyti į priekį – kas bus po penkiasdešimt metų, ką aš veiksiu, ką norėčiau veikti, užsibrėžti tikslą, Aidą Giniotį to išmokė profesorė Irena Vaišytė.

Pirmuose kursuose studentai yra savo etiudų scenaristai, režisieriai ir aktoriai. Rengia gyvūnėlių etiudus; mokosi, kas yra konfliktas bei etiudų struktūra. Vienas iš dabartinių studentų: „*Pirmam kurse kiekvieną mėnesį darydavom taip vadinamas kūrybinės iškrovos dienas, kur per specialybę kiekvienas atnešdavo ir parodydavo tai, ką pats sukūrė. Tai galėjo būti daina, eilėraštis, etiudas, performansas ir panašiai*“. Kitas studentas papildo, kad dėstytojui nestinga naujovių ir įvairiausių kūrybinių minčių, užduočių: „*Dėstytojas visuomet pilnas idėjų. Pavyzdžiui, turėjom rašyti melų pasakas, savo biografijas, sukurti muzikinę temą daromai pjesei ir t. t.*“. Kaip teigia pats pedagogas, viena iš mėgstamiausių jo užduočių, teikiamų studentams pirmame kurse – gyvūnų etiudai, kadangi per juos matosi studentų kūrybiškumas, pajutimas bei gebėjimai improvizuoti.

Pedagogo skiriamos užduotys studentams:

- Rašyti autobiografijas ne tik savo, bet ir visų personažų;
- Kalbėtis su tėvais – analizuojant save;
- Pristatyti vaikystės nuotraukas;
- Muzika – “Gyvenimo rinktinė”;
- Etiudai – kūrybinė/mokomoji užduotis;
- Ko nemoki – tą daryk, toks dėsnis;
- Savarankiškas darbas;

Trečias kursas – studentai su dėstytoju renkasi medžiagą, kurią statys diplominiam atsiskaitymui. Vyksta studentų ieškojimai ir priimamas bendras sprendimas. Vyksta teksto, personažų analizė – kas yra A. Giniočio darbe labai svarbu. Dalijamasi vaidmenimis, ieškomi personažai. Studentai savarankiškai ruošia etiudus, kuriuos peržiūri režisierius, taisomi, tvarkomi, repetuojami. Trečiame kurse jau konkreti medžiaga, kurią pasirenka visas kursas sutartinai su dėstytoju: pjėsės nagrinėjimas, personažo charakteristika, įvykių grandinės, etiudų pasiūlimai. Dabar studentai kuria kiekvienas savo personažą – žmogų. Vyksta savarankiškos repetacijos, etiudų, scenų ruošimas, tada vyksta peržiūros su dėstytoju: „*Kuo daugiau, tuo daugiau potencialo režisieriui judėti tolyn. Dabar jau nebe peržiūros – o repetacijos*“, teigia viena iš A. Giniočio mokinių.

Ketvirtas kursas – spektaklio bendra vizija bei koncepcija, viskas jau ne tik aptariama, bet ir realizuojama. Spektaklio statymas, repetacijos, čia jau didelis dėstytojo indėlis, kadangi jis viską režisuoja, tvarko. Ketvirtą studijų metų – diplominio spektaklio rengimas. Darbas vyksta pilnu tempu, repetacijos bei kuriama visa spektaklio koncepcija. Kuriamos dekoracijos, drabužiai, garso takeliai, apšvietimas. Per paskutiniuosius studijų metus, studentai turi susidėlioti kūrybinio proceso taškus, labai daug ko išmokti ir atrasti. Pedagogas teigia, kad keturi studijų metai aktorystei yra labai mažai, reikėtų septynių. A. Giniotis pasakoja, kad tai

nėra profesija – tai turi tapti gyvenimo būdu, jei yra tik aktorius vardan aktoriaus, lieka tik technika, aktoriai turi būti kūrėjais.

Aidas Giniotis skirtingiems studentams išsako ir skirtingas pastabas, kadangi visi skirtingi, vienam galima garsiai pasakyti, kitam reikia asmeniškai. Pastabos skirtingiems studentams – skirtingos. Visus keturis metus vyksta studentų pažinimas, stengiamasi jiems padėti atrasti save, pažinti ir atverti. Aidui Giniočiui labai svarbu, kad scenoje teatras būtų gyvas, kad visada vyktų kūrybinis procesas. Aktoriai turi jausti ir gyventi, suprasti, kad viskas vyksta čia ir dabar, jei pradėsi dirbtinai vaidinti – nepatikės žiūrovas, o tada jau teatras tampa „nebeskanus“. Studentai viską turi perleisti per save, pedagogas labai mėgsta „prisiminimų terapiją“, pokalbius, savęs ieškojimus – tai jau „Atviro rato“ metodo taikymas.

Režisierius po keturių metų stengiasi nepaleisti savo studentų, dar kelis metus juos laiko, jiems padeda, kartu kuria, nes keturi metai yra labai mažai. Per keturis metus studentai įgyja tik pagrindus, tačiau dar negeba tinkamai juos taikyti, viskas priklauso ir nuo režisieriaus su kuriuo teks dirbti. Todėl pedagogas juos dar moko, skatina suprasti, kad profesija ir amatas tai dar ne viskas, mokėti tik techninius dalykus ir viską tik techniškai atlikti, tai nėra menas ir kūryba. Jis moko, kad jie kurtų, būtų kūrėjais, ieškotų, bandytų ir atrastų. Geras kūrėjas turi mokėti kurti ir tekstus, ir dainas, mokėti groti, turi būti visapusiškas, nes atstovauti tik techninius dalykus – yra labai siaura. Taip kalbėdamas A. Giniotis užkrečia savo studentus teatru, gyvenimu teatre, teatras tampa gyvenimo būdu, jie mokosi įvairiausių dalykų. Aido Giniočio ugdymas – tai tarsi teatrinio gyvenimo mokykla.

Ugdymo kaitai įtaką daro visuomenės, mokslo bei kultūros raida. Kintant visuomenės požiūriui, kinta ugdymo formų sistema bei supratimas. Konstantino Stanislavskio sistema yra kitų teatrinio mokyklų pagrindas. Jis, kaip ryškiausias teatrinio ugdymo sistemos kūrėjas, intuityviai taikė humanistiniam ugdymui būdingus principus. To paties siekė ir kiti garsiausi teatro ugdytojai. Aidas Giniotis, šiuolaikinio pasaulio atstovas, kaip kūrybinga asmenybė, sujungė klasikinius teatrinio ugdymo principus bei perėmęs šiuolaikinio pasaulio vertybes – pagarbą žmogui, jo kūrybiškumo ugdymą, metodiškai organizuodamas ugdymo procesą sukūrė puikią terpę ugdytis aktorių savarankiškumui, kūrybiškumui bei visapusiškai asmenybei.

Teatrinė mokykla. Bendravimas. Atmosfera.

Buvę studentai minėjo, jog jau pati teatrinė mokykla iš savęs yra sistemiška. Juk negalima pradėti kurti spektaklio, nežinant kaip kurti etiudą. Todėl ir Giniočio ugdymas, paskaitos vyksta sistemiškai, pradžioje studentai turi susipažinti patys su savimi, tada su savo kolegomis, tik tada gali vykti kūrybinis procesas ir gyvasis teatras. Pedagogui labai svarbu, kad aktoriai būtų „gyvi“.

Kalbant su režisieriumi, paaiškėja, kad jam yra labai svarbu, kad mokiniai suvoktų, jog aktorystė – gyvenimo būdas, tai reikia pamilti ir tuo gyventi, kad jie tampa kūrėjais, o ne tiesiog aktoriais. A. Giniočiui nepatinka kai aktoriai yra tarsi tik atlikėjai, kurie išmano techniką ir savo profesiją: „*tada yra neįdomu, aktorius tiesiog atlieka, nėra gyvas, tada ir žiūrovui niekas neperteikiama...*“.

Vienas iš Aido Giniočio ugdymo principų yra humanizmas, kurio esminiai bruožai yra atsakomybė bei laisvanoriškumas ugdymo procese, ugdytojo reiklumo ir pagarbos santykis, bei lygiateisiškumas tarp ugdytojo ir ugdytinio. Apklausus buvusius Aido Giniočio studentus, paaiškėjo, jog tarp dėstytojo ir studentų buvo šilti, draugiški bei tarpusavio supratimu paremti santykiai, tą patį teigia ir dabartiniai studentai. Kaip teigia pats dėstytojas: „*Klauskit studentų. Nelabai stengiuos būti tėčiu. Gal greičiau draugu*“.

Iš atlikto stebėjimo bei interviu su buvusiais, šiuo metu Atviro rato aktoriais ir dabartiniais studentais, paaiškėjo, jog Aidas Giniotis moka derinti reiklumą ir pagarbą. Iš studentų reikalauja darbštumo ir kūrybiškumo, tačiau tai daro jausdamas pagabą studentams. Režisierius teigia: „*Studentas turi mąstyti, abejoti, ginčytis ir viską surasti pats*“.

Pats Aidas Giniotis duotame interviu minėjo, jog jam svarbu, kad santykiai su studentais išliktų geri ir draugiški, kad negali vykti joks kūrybinis procesas, jei yra įtampa tarp dėstytojo ir studentų, ar pačių studentų tarpe. Ugdymo procese turi būti tam tikras atsipalaidavimas, tačiau ne chaosas. Pedagogui labai svarbu, kad būtų pozityvus kūrybiškumas, jis negali dirbti su piktais žmonėmis.

Stebint paskaitas ir kalbantis su esamais studentais, galime teigti, kad A. Giniočiui svarbu komanda, kompleksiško principas, kad aktoriai jaustų vienas kitą ir gebėtų drauge dirbti, kurti ir būti vieninga „komanda“. Studentai turi būti savarankiški, laisvi, kuomet tarpusavyje yra derinami ugdymo tikslai, priemonės ir metodai, tada darbas vyksta sklandžiai bei nuosekliai. Taikomos improvizacijos bei etiudai, studentam leidžiama pasirinkti bet kokias priemones, nevaržant jų kūrybiškumo. Aidas Giniotis apie savo ugdymo proceso vieningumą atsiliepė taip: „*mano tikslas aktorių išgliaudyti, išminkyti tiek, kad jis sugebėtų rezultate baigęs akademiją kurti vaidmenį <...> man svarbiausia yra savarankiškumas ir kūrybingumas <...> taip Atviro rato principas tai pedagoginis aktorius ruošimo metodas. Kur aktoriai patys iš savo patirties, iš savo pastebėjimų nešdavo pasakojimus, etiudus, pjeses kurdavo*“.

Stebėjimo bei interviu metu aiškiai buvo galima pastebėti studentų susikaupimą darbui, dėmesį kiekvienai dėstytojo pastabai, ugdytojo kantrybę. Kaip teigia vienas iš esamų studentų: „*Kūrybinga, laisva (ne pirmam kurse, tada turėjom ir įtampėlės, buvom labai vaikiški), paskaitos gyvenimo ir teatro mokykla*“. Paskaitose tvyro labai gera, rami atmosfera, kuri kartais leidžia nuklysti į buitškumą, pokalbį tarp draugų ar netgi griežtą dėstytojo žodį su keiksmu.

Laisvas, paprastas bendravimas, kuris paremtas bendru siekiu, ateina ir dirba. Pats A. Giniotis patvirtino, kad jam jam svarbi teigiama atmosfera ugdymo procese. Paskaitų metu neturėtų jaustis studentų baimė dėstytojui. Šie teiginiai įrodo teigiamos ir palankios mokymuisi ir kūrybai atmosferos buvimą Aido Gienio paskaitose. Tyrimui įpusėjus, susidarė išpūdis, kad dėstytojas yra didžiulis autoritetas savo studentams. Studentai juo tiki ir pasitiki.

Buvęs A. Gienio studentas Justas Tertelis minėjo, kad savo dėstytoją jis labiau linkęs vadinti mokytoju, iš kurio gavo labai daug gyvenimiškų pamokų. Aktorius pridūrė, jog: „*tai mane formavo kaip teatro žmogų. Davė daug. Jei čia viską rašyčiau, skambėtų banaliai*“.

Aido Gienio studentai teigia, jog paskaitose dėstytojas neakcentuodavo ir neakcentuoja, kad dabar yra dirbama pagal vieno ar kito garsaus teatro ugdytojo mokyklą. Tiesiog savaime atsirasdavo tam tikrų mokyklų bruožai. J. Tertelis sakė: „*aš nesimokiau nei Stanislavskio, nei kitų. Mokiausi pas V. Bagdoną ir A. Giniotį, o kokie metodai ten persipindavo - čia jau ne mano reikalas*“. Dabartinis studentas teigia, kad dėstytojas retai vartoja garsias pavardes, tiesiog yra kuriama, statoma, griunama, priklausomai nuo medžiagos. Dėstytojas naudojo mažai kitų taikomus arba išvis netaikomus aktorių ruošimo metodus, kadangi A. Gienio ugdymo sistema yra asmeninė ir veikia ji asmeniškai.

Vienas svarbiausių teatrinių mokyklų uždavinių – parengti studentus savarankiškai kūrybiškai dirbti. A. Giniotis visada drąsina, ragina studentus judėti į priekį, nebijoti klysti, veikti scenoje laisvai ir gyvai, į viską žiūrėti kūrybiškai ir natūraliai, organiškai.

Po paskaitų, repeticijų, netgi jų metu, viskas nutraukiama ir susirenkama trumpam aptarimui, pastabų išsakymui, arba tiesiog pertrauka - „parūkymui“. Kaip pasakoja vienas iš dabartinių studentų: „*Tiesiogiai, kartais žiauriai, bet taip – kad suprastum. Pagal žmogaus charakterį. Gali vienam sakyti į akis prie visų, kitam – asmeniškai, o trečiam – sakyti pastabas kolegai, ir žmogus išgirsta tarsi ne apie save, bet įsisavina ir pasitaiso. Labai pagal žmogų*“. Aidas Giniotis savo studentus nuolat skatina diskutuoti, kelti klausimus apie jų pačių kūrybinius darbus, mintis.

Savo ugdymo procese Aidas Giniotis teigia, kad vertinimas yra tikrai reikalingas, nors kartais jis gali pasirodyti nemalonus: „*Net ir rezultatas studijų metais yra suvokimo proceso dalis*“. A. Giniotis akcentuoja, kad labai svarbus yra pačių studentų įsivertinimas.

Buvę ir dabartiniai A. Gienio studentai kalba apie tai, kad pedagogo paskaitose ne tik išmoko kaip kurti tam tikrą personažą, bet ir kalbėti apie jiems svarbius dalykus, būti nuoširdžiais scenoje bei gyvenime. „*Ugdo talentą, plečia žinias, akirati, jis yra vedlys*“, taip apie Aidą Giniotį kalba jo dabartinis mokinys. Kita studentė pasakoja apie savo mokytoją, ko jis jų išmoko: „*Meilė teatrui, pagarba kolegai, darbui, kolektyvui, interesui. Petys petyn per*

dykumą“. Tai parodo, kad jų vaidybos studijos nėra tik studijos, tai ne tik teatro, bet ir gyvenimo mokykla, kurios vedlys yra profesionalas savo srityje.

Toliau kalbant apie A. Giniočio ugdymo principus, studentai išskiria pedagogui būdingas savybes, kurios, jų manymu, yra labai reikalingos geram pedagogui.

Pedagogui būdingos savybės:

- Humoro jausmas;
- Šiltas ir geras bendravimas;
- Tarpusavio pagarba (pagarba profesijai, kolegoms, teatrui);
- Pajautimas, „gera akis“;
- Kūrybiškumas;
- Tikslumas;
- Laiku griežtas žodis;

Taip pat iš atlikto tyrimo galime išskirti pagrindinius aktorių ugdymo principus, kurie išvelgiami A. Giniočio pedagoginėje veikloje:

- Savotiška ugdymo disciplina;
- Teisė rinktis;
- Savarankiškumas;
- Kūrybiškumo skatinimas;
- Teatras – žaidimas;
- Sprendimų priėmimas;
- Vertybių diegimas;
- „Atviro rato“ metodas;
- Gyvasis teatras;
- Ugdo ne tik gerais artistai, bet kartu ir gerais žmonėmis;

Taip pat, keli mokiniai teigia, kad A. Giniotis savo ugdymo procese yra naudojęs ir K. Stanislavskio bei M. Čechovo metodus/sistemas.

Pagrindiniai principai, kuriais vadovaudamasis ugdo aktorius, A. G. išskiria kaip: „*Studentas turi mąstyti, abejoti, ginčytis ir viską surasti pats*“. Pedagogas, paklaustas kokia filosofija vadovaujasi kūrybiniame gyvenime bei pedagoginiame darbe, atsakė: „*Nežinau. Dirbu. Kartais net intuityviai. Negalvoju apie filosofijas. Čia kūryba*“. Aidas Giniotis teigia, kad aktorinio meno galima išmokti, bet talentas ir sėkmė – yra labai svarbu. Taip pat, kad gyvenime būna įvairiausių paradoksų. Kaip daugelis apkalustų studentų buvusių bei esamų teigia, kad nežino kodėl juos atrinko, nes vieni turėjo vienokių gabumų, kiti neturėjo jokių, tiesiog atėjo išbandyti savo jėgų ir pavyko, vieni atėjo nežinoję, kas yra muzika, o dabar net

tenka dainuoti, groti. A. Gienio mokiniai pasakoja, kad tai nepaprasta, nepamirštama jų pedagogo mokykla, mokykla, kurioje tvyro laisvė, kūrybiškumas bei gyvybė, kiekvienas yra asmenybė, yra – aš, nebijo ir žino, kas yra kas. Pats A. Giniotis apibendrina, kad jo, kaip ugdytojo tikslas yra išugdyti aktorių – žmogų – kūrėją. Pas A. Giniotį yra asmenybės mokykla. Be profesinių įgūdžių jis padeda formuoti profesines vertybes – etikos, moralės nuostatas. Užkrečia meile teatrui. Pedagogas teigė, jog pačios didžiausios vertybės, kurias siekia išugdyti savo studentams tai, kad jie taptų kūrybingos ir laisvos asmenybės. A. Giniotis su studentais stengiasi išlaikyti šiltus, tačiau neperžiangiant familiarumo ribų santykius. Daugiausia savo studentus dėstytojas pažįsta tik per jų kūrybinius darbus.

3.2. Aido Gienio aktorių ugdymo principai

A. Giniotis – „K. Stanislavskio sistema“.

Aidas Giniotis įvardino, kad teatrinės mokyklos pamatas iki šių dienų yra K. Stanislavskio sistema. Tačiau vienaip ar kitaip, ją kiekvienas pritaiko savo ugdymo procese. I. Vaišytė savo ugdymo procese rėmėsi K. Stanislavskio sistema, A. Giniotis buvo pedagogės mokinys, tad savaime suprantama, kad iš rankų į rankas, iš lūpų į lūpas, taip ir K. Stanislavskio sistema keliauja iš kartos į kartą, tik jau pakeisdama formą.

Kaip buvo minėta teorinėje dalyje, Konstantinas Stanislavskis sukūrė visame pasaulyje paplitusią aktorių ruošimo sistemą, kuria remiasi ir Lietuvos teatrinė mokykla. Žinoma ne išimtis Aidas Giniotis. Tad savaime suprantama, kad daugiausia panašių principų ir jų bruožų yra tarp K. Stanislavskio ir A. Gienio mokyklų. Iš atlikto kokybinio tyrimo ir literatūros analizės paaiškėjo, jog Aidas Giniotis kaip ir K. Stanislavskis savo ugdyme daugiausia naudoja kūrybiškumo ugdymo bei ugdomojo mokymo(si) principus.

Stebint A. Gienio paskaitas, kaip vyksta paskaita, tarpusavio bendravimas, atmosfera bei kūrybinė aplinka, viskas remiasi į K. S. Stanislavskio „Etiką“⁶⁴, labai daug panašumų, bendrumo, tad išskytariau svarbiausias priemones, kurių aptinkama ir A. G. ugdymo procese. Šių priemonių turėtų laikytis teatro atstovai, gerbiantys ir mylintys teatrą.

Ugdymo nuostatos, pagal K. Stanislavskio „Etiką“⁶⁵, kurios pastebimos ir A. Gienio paskaitose:

- Pagarba ir meilė teatrui bei kolegoms – tai labai svarbi nuostata A. Gienio pedagoginėje bei kūrybinėje veikloje. Pedagogas studentams bei aktoriams kalba

⁶⁴ Stanislavskis, Konstantinas S. *Etika*. Vertė: Grybauskas J. Vilnius, 1955.

⁶⁵ Stanislavskis, Konstantinas S. *Etika*. Vertė: Grybauskas J. Vilnius, 1955.

apie tai, kad scenoje aktorius turi gerai jaustis ir būti kūrybiškai nusiteikęs. „*Saugokite savo teatrą nuo betkurių nešvankybių, ir savaiame susidarys ir palankios sąlygos kūrybai, ir jums būtina sceninei savijautai*“.

- Studentai, aktoriai atėję į teatrą, paskaitą turi gyventi toje akimirkoje, su kolegu ir savo darbais, negali būti jokių pašalinių reikalų, teigia A. Giniotis. „*Į teatrą negalima atsinešti buitinių nešvankybių, apkalbų, paskalų, pavydo, smulkios savimybės. Išdavoje gaunasi ne meno šventovė, o spiaudyklė, sąšlavų dėžė, pamazgų duobė*“.
- Niekas teatre viešai nerodo ir nekalba apie asmenines problemas, neateina liūdni ar pykti, tačiau dėstytojas viską pastebi, gali priesti, paklausti, pakalbėti ar patarti. „*Galvokite daugiau apie kitus ir mažiau apie save*“.
- Svarbiausia žinoti kas esi ir ko atėjai į teatrą. Labai svarbus yra bendro tikslo siekis, einama vardan ko ir link ko; optimizmas, pozityvi kūryba. „*Rūpinkitės bendra nuotaika ir bendru reikalu, tada ir Jums bus gerai. Jeigu kiekvienas iš trijų šimtų teatrinio kolektyvo neš į teatrą budrius jausmus, tai tas išgydys net patį didžiausią melancholiką*“.
- Gyvas, nesuvaidintas teatras. Meilė teatrui, pagarba profesijai – tai turi suprasti kiekvienas, teigia pedagogas. „*Pirma sąlyga sukurti pasiruošimo darbui būseną yra įgyvendinimas devizo „Mylėk meną savyje, o ne save mene“. Todėl pirmiausia rūpinkitės tuo, kad jūsų menui teatre būtų gera*“.
- „*Viena iš sąlygų, siekiant įvesti tvarką ir sukurti sveiką atmosferą teatre, yra sustiprinimas autoriteto tų asmenų, kuriems dėl tų ar kitų priežasčių tenka vadovauti*“ – pagarba ir autoritetas – pedagogas. Studentai pasakoja, kad jiems pedagogas yra pavyzdys, galima juokauti, bet turi suprasti, kad viskas turi ribas.
- „*Kiekvieną repeticiją aktorius turi vaidinti pilnu tonu, paduoti tikras replikas ir taip pat teisingai, pagal nustatytą pjesės ir vaidmens liniją, priimti gaunamas replikas*“ – pastabų priėmimas, gyvybingumas, kūrybiškumas, organiškumas; ne vaidinu, o gyvenu tame vaidmenyje – personaže. Repeticija – pilnu tempu, taip apibūdina savo repeticijas A. Giniotio studentai bei aktoriai.
- „*Meno, o, vadinasi, ir teatro uždavinys – sukurti pjesės ir vaidmenų vidinį gyvenimą ir sceniniu būdu įkūnyti pagrindinį grūdą ir mintį, pagimdžiusius patį poeto, kompozitoriaus kūrinį*“ – ilgas ir sunkus darbas su kūriniumi, jo analizė, skaitymas ir suvokimas, interpretavimas; statomo kūrinio, personažo analizė. Labai svarbu nenuklysti nuo to, ką norėjo kūriniumi perteikti autorius, pasakoja pedagogas, nes kūrinys turi atgyti scenoje.

Ugdymo kaitai įtaką daro visuomenės, mokslo bei kultūros raida. Kintant visuomenės požiūriui, kinta ugdymo formų sistema bei supratimas. Konstantino Stanislavskio sistema yra kitų teatrinių mokyklų pagrindas. Jis, kaip ryškiausias teatrinio ugdymo sistemos kūrėjas, intuityviai taikė humanistiniam ugdymui būdingus principus. To paties siekė ir kiti garsiausi teatro ugdytojai. Aidas Giniotis, šiuolaikinio pasaulio atstovas, kaip kūrybinga asmenybė, sujungė klasikinius teatrinio ugdymo principus bei perėmęs šiuolaikinio pasaulio vertybes – pagarbą žmogui, jo kūrybiškumo ugdymą, metodiškai organizuodamas ugdymo procesą sukūrė puikią terpę ugdytis aktorių savarankiškumui, kūrybiškumui bei visapusiškai asmenybei.

A. Giniotis – M. Čechovo sistema. Pats M. Čechovas savo knygoje „Aktoriaus kelias“⁶⁶ (2007) rašo: „*Nuo pirmo susitikimo su savo mokiniiais aš pajutau jiems švelnumą. Mano būsimoji pedagoginė veikla nuo pirmų žingsnių turėjo teisingą kryptį*“. M. Čechovo psichofizinėje metodikoje išsakoma, jog reikalingas ypatingai gilus dėmesys iš vidaus į savo kūną, į judesius įdirbis, reikalinga išsiugdyti kažką panašaus į estetinę sąžinę. Aktorius turi suvokti, kad kiekvienas jo judesys turi ne tik tą ar kitą spalvą, bet ir savotiškai skamba. Teatro ugdytojas teigia, jog: „*gimnastika, plastika, fechtavimas, šokiai, akrobatika, ir t.t. menkai veikia kūną, kaip instrumentą, atskleidžiantį išgyvenimus scenoje. Pernelyg didelis jų panaudojimas kūnui kenkia, daro jį grubų ir negalintį priimti imlių išgyvenimų. Aktoriaus kūnas privalo vystytis veikdamas dvasinių impulsų. Minties vibracija (vaizduotė), jausmai ir valia, veikdami aktoriaus kūną, suteikia jam judrumą ir lankstumą*“.

Tarp rusų aktoriaus, režisieriaus ir teatro pedagogo M. Čechovo bei A. Giniočio galima išvelgti tą patį panašumą – jie abu daugiausia savo ugdymo procese remiasi kūrybiškumo ugdymo bei ugdomojo mokymosi principais ar jų bruožais. M. Čechovo išsakyta mintis: „*Menininkas privalo mokėti kaupti išpūdžius*“ artima A. Giniočio idėjai aktorius ugdyti autobiografinių improvizacijų principu.

Galime lyginti visus šiuolaikinio teatro atstovus su visais XX a. teatro garsiausiais atstovais, ir rasti panašumų, kadangi net ir pats A. Giniotis teigia, kad: „*tai yra neišvengiama, tai yra paties praeita teatrinė mokykla, tuo paremtas visas Lietuvos teatras, niekur nuo to nepabėgsi, tačiau kiekvienas interpretuoja ir viską pritaiko savo ugdyme skirtingai, tada tai tampa savitai mano*“.

Ugdymo pamatas iš I. Vaišvės.

- Kūrinio analizė – studentai turi gebėti tinkamai suvokti ir suprasti autoriaus tekstą;

⁶⁶ Čechovas, Michailas. *Aktoriaus kelias*. Jonava, 2007, p. 92.

- Aktoriaus kūrybinio charakterio formavimas – labai svarbus, nes į jį įeina teatro suvokimas, pasaulėžiūra, kūrybingas santykis į darbą.

Pedagogas nemėgsta piktų žmonių, kadangi dirbdami teatre, žmonės kartais gali ir sužvėrėti. Visada reikia turėti kūrybinį minorą, teigia režisierius. Jo ugdyme yra labai svarbus charakterio formavimas, nes teatras, aktorystė yra gyvenimo būdas, to netenkino ir I. Vaišytės, nes žmogus, jei jau žengė į teatrą, tai turi būti jam atsidavęs. Aktorius yra ne vien atlikėjas, jis turi būti kūrėjas, nes ne visi pakliūna pas gerą režisierių, todėl reikia vystyti kūrybines galias, kad visose srityse būtum gabus, profesionalas.

Aidas Giniotis mano, kad pedagogas – nedėkingiausia profesija, nes nėra grįžtamojo ryšio su sale, ką turi aktorius, neturi savo idėjos saviraiškos, džiaugsmo, to, kaip išreikšti mintį, kaip režisierius. Pedagogas turi ištirpti studentuose, reikia „kapstyti“ juose, turėti ryšį su studentais, norėti ir mokėti su jais dirbti. Turi būti labai lokalus ryšys, kurio niekas niekada nepamato. Tai yra pašaukimas, į kurį patį pastūmėjo I. Vaišytė. Tačiau pedagogas save laiko teatru besidominančiu kūrėju, jo gyvenimo būdas yra teatras.

Režisieriaus ir pedagogo darbe yra skirtingos funkcijos bei skiriasi atsakomybė. Režisierius stato spektaklį – jam atsakomybė už rezultatą, o pedagogas atsakingas už procesą.

Aido Giniotio „Atviro rato“ metodas.

Atviro rato aktoriams, bakalauro studijų metu kurso vadovas buvo Vladas Bagdonas, kuris Atviro rato aktoriams dėstydavo paskaitas vadovaudamasis klasikine aktoriaus ugdymo programa: aplinkybių vertinimas, žvėrelių charakterių kūrimas, etiudų kūrimas pagal Čechovo apsakymus, ištraukos iš klasikinių pjesių ir t.t. Todėl A. Giniotis turėjo galimybę su studentais eksperimentuoti, laisvę išbandyti kitokius ugdymo metodus. Sklandžiai bendradarbiaudamas su Bagdonu, bet kartu ir antrame kurse pradėjo su studentais dar ir kitą, visiškai kitokį kūrybinį procesą, kuris vėliau išsivystė į spektaklį „Atviras ratas“. Buvusi Giniotio studentė M. Korenkaitė pasakoja, kad: *„Pradėjome nuo pratimų, žaidimų: pvz. režisierius vardindavo spalvas ir mes turėdavome prisiminti, kuriais metais jos buvo mėgiamiausios. Atrodo, žaidimas be didelės atsakomybės, tačiau bandydamas prisiminti spalvą ir konkretų laiką, iš tikrųjų nejučia mintimis perbėgi per ryškiausius įvykius, ir netikėtai suvoki, kodėl, tarkim, juoda buvo tokia mėgstama paauglystėje. Kas siejosi su spalva. Kodėl ji tamsi? Kodėl kitais metais šviesi? Jauteisi negražus? Išdavė draugas? Pirmą kartą įsimylėjai? Galiausiai imi prisiminti patį save. Koks tu tada buvai ir t.t. Tai buvo apšilimas, emocijų atminties pažadinimas.*

Pradžioje darbas vyko pačių studentų su savimi ir savo atmintimi, tačiau laikui bėgant, dėstytojas pakeitė „žaidimo“ taisykles, toliau pasakoja Marija: *„tikrai suglumome, kai vieną vakarą režisierius paprašė ne tik kažką prisiminti, bet ir apie tai papasakoti. Pradžioje tai*

buvo įspūdžiai apie daiktą, tarkime pirmąjį puodelį, vėliau – didesnės istorijos, pradžioje lengvos ir juokingos. Galiausiai Aidas paprašė papasakoti istoriją su kolegų pagalba. Pasakotojas iš karto turėjo būti ir savo pasakojimo „dramaturgijos“ kūrėjas, ir savotiškas režisierius, kuris čia pat vietoje paskirsto užduotis kolegoms – atmosferos, istorijoje dalyvaujančių personažų kūrimą; ir pagrindinio istorijos vaidmens atlikėjas“. Šiame kūrybiniame, eksperimentiniame, galime netgi pavadinti kūrybine laboratorija, visi studentai turėjo būti pasiruošę improvizuoti ir sukurti daugybę personažų, o tuo pačiu – vaidinti save. Kaip teigė pašnekovė, istorijos darėsi vis atviresnės, emocijos gilesnės ir visa tai ypatingai apjungė rate sėdinčius būsimus aktorius.

Šiame procese buvo lavinami ne tik aktoriaus - kūrėjo profesiniai įgūdžiai, mokymasis kurti vaidmenį atsispiriant nuo savęs, bet ir formuojamas teatrinės etikos, atsakomybės vienam prieš kitą suvokimas. Tai tapo Aido Giniočio metodu, kuris ypatingai pasiteisino šiame kurse. Kaip teigė pats pedagogas, kad dabartiniame kurse tokį patį ugdymo modelį taikyti yra sunku, kadangi jis yra kurso vadovas, todėl trūksta laiko, ir beabejo kursai yra skirtingi, todėl ir ugdymo procesas skiriasi.

Savo pedagoginiame darbe, A. Giniotis, išskiria savo atrastą metodą – „Atviras ratas“, - *„tai buvo Aido Giniočio pedagoginė užduotis, metodas, turėjęs išmokyti aktorių bet kokią dramaturgiją „perleisti“ per save. Padėti jam tapti savarankiškesniu, laisvesniu. O pasirodė, kad mūsų gyvenimai taip pat gali būti pagrindas dramaturgijai, o jų suvaidinimas – įdomus teatrinis žaidimas, improvizacija“⁶⁷. Aktoriai su mokytoju sėdėdavo rate po penkias, šešias valandas: „Bijodavom, pavargdavom... Bet kažkuriuo momentu ratas įsisuko – atsirado pasitikėjimas partneriu, tada – savimi. Išsikristalizavo žaidimo taisyklės, bendros teatrinės kalbos pojūtis. Išėjo taip, kad mes atradome, pažinome vienas kitą, sulipome kaip komanda”.*

Aido Giniočio teatras yra gyvasis teatras, pedagogui svarbiausia yra gyvybė. Tarp partnerių ir tarp žiūrovų, žiūrovo negalima palikti kaip pasyvaus stebėtojo, net tada, jeigu jam neduodama jokių funkcijų. Teatras turi pulsuoti, o aktoriai yra teatro širdis, žiūrovas turi tą jausti.

Metodas „Atviras ratas“ – tai kelias į save, per save. Atgal į vaikystę. Panerimas gylyn į savo vidų, nebijant kitų, svarbiausia būti atviram prieš save ir savo kolegas. Todėl ir esminė idėja yra išdrįsti kalbėti apie save viešai, tarsi vieša išpažintis, kurią girdi visi, tik taip, garsiai kalbėdamas apie save, žmogus gali pažinti save, o per save – atrandi ir kitus. Todėl ir šio metodo tikslas yra atverti tą ratą ne tik sau, bet ir kitiems, prabilti apie viską atvira teatrine kalba. Gydyti ir gydytis teatru, tarsi atvira psichologinė analizė.

⁶⁷ Čerškutė, Jūratė. „Teatras, užrašytas natomis: pasikalbėjimas su aktoriumi Vytautu Leistrumu“. 2010.

Taip taikant šį metodą bei organizuojant jau šiek tiek kitokį mokymo procesą, atsirado tam tikra sistema, konstruktas bei erdvė, kurioje iš prisiminimų gimsta istorija, svarbu žinoti tam tikras taisykles.

Aido Giniočio ugdymo principai.

Remiantis Benitos Vasauskaitės magistriniu darbu „Režisieriaus Aido Giniočio teatro pedagogikos principai“⁶⁸, galime teigti, kad A. Giniočio teatro pedagoginė veikla yra neatsiejama nuo jo visos teatrinės – kūrybinės veiklos. Režisieriaus teatras yra nedalomas, nes tai yra visuma, todėl tie patys principai būdingi ir jo režisūrai, ir pedagogikai.

B. Vasauskaitė savo magistriniame darbe išskiria ir aprašo du esminius A. Giniočio pedagogikos principus⁶⁹, šie principai buvo pastebėti ir išskirti taip pat ir šiame darbe. Vieną iš principų ji apibūdina taip: „Vietoj akademinio aktorinės technikos elementų lavinimo pratimų forma A. Giniotis naudoja „pratimo kaip žaidimo“ metodą, kuris pasižymi tų pačių elementų lavinimu per žaidimą. Metodas taikomas pašalinant psichologinio blokavimo bei psichologinės įtampos priežastis: akademinį, formalų studento ir dėstytojo santykį bei studento atsakomybės našta atliekant užduotis. Vėliau išugdyti žaidybinių elementų įgūdžiai pajungiami kitame principo diegimo etape, kai žaidimą A. Giniočio ugdomi aktoriai naudoja kaip vaidybos ir partneriavimo būdą. Pasižymintį: atvira aktoriaus išeities pozicija, daliniu atsiribojimu, improvizaciniu, interpretaciniu vaidybos stiliumi, komandiniu darbu scenoje, remiantis nustatytomis taisyklėmis. Pagrindiniais spektaklio kaip žaidimo bruožais tampa: sąlygiškumas, dekoracijų bei detalių funkcionalumas, „ketvirtos sienos“ nebuvimas, aktyvus publikos dalyvavimas spektaklio vyksme.“

Kitas pedagoginis principas aprašomas šitaip: „Šis pedagoginis principas, pasižymintis aktoriaus kaip sąmoningo kūrėjo, „gyvojo teatro“ suvokėjo bei reiškėjo lavinimu. Į tai įeina: aktorių asmeninio – kūrybinio angažuotumo, iniciatyvumo skatinimas, savarankiškumo ugdymas, laisvos kūrybinės erdvės suteikimas aktoriui, bendra aktoriaus ir režisieriaus kūryba. Gyvo dialogo su publika principas yra absoliučiai atitinkantis bei padarytas A. Giniočio „gyvojo teatro idėjos“ įtakos.“ Taigi, išskirti ir pastebimi du principai: teatras kaip žaidimas bei gyvojo teatro idėja, kurie yra labiau būdingi tik „Atviro rato“ buvusiems pedagogui studentams, pedagoginiame procese. Stebint dabartinius studentus pastebimi ir kiti aktorių ugdymo principai, kurie nebuvo atskleisti B. Vasauskaitės darbe. Kaip anksčiau darbe buvo minėta apie tai, kad taikant „Atviro rato“ metodą dabartiniams studentams, jis nepasiteisina ir nėra itin būdingas šiam kursui, todėl apsibrėžti keliais principais yra neįmanoma.

⁶⁸ Vasauskaitė, Benita. Režisieriaus Aido Giniočio teatro pedagogikos principai. Magistro mokslo darbas: Lietuvos muzikos ir teatro akademija. Vilnius, 2008.

⁶⁹ Ibid. p. 31.

Atlikus empirinį tyrimą, galime išskirti dar keletą pagrindinių A. Giniočio ugdymo principų, kurių dėka yra paruošiami profesionalūs aktoriai:

1. **Kūrybinio charakterio formavimas.** Griežti ir aiškūs, konkretūs darbo principai, metodai. Didelis dėmesys skiriamas profesiniam reiklumui, didelis darbo bei kūrybinis krūvis, studentams kuriami psichologiniai išbandymai, specialios situacijos, kad išbandyti studentą ir pamatyti jo elgesį, reakciją. Aktorius turi būti kūrybingas, tvirto charakterio, emociškai stabilus ir tvirtas. Studentai turi gyventi teatru ir suprasti, kad tai yra pašaukimas, gyvenimo būdas, o ne tik profesija. Todėl aktoriai turi būti visapusiški ir viskam pasiruošę.
2. **Aktoriaus – kūrėjo formavimas.** Aidas Giniotis ugdo visapusišką asmenybę tiek teatre, tiek gyvenime – kūrėją, kuris savo profesiją suvoktų plačiaja prasme, o ne tik kaip amatą. Šį principą galime pagrįsti B. Vasauskaitės darbe pateikiamu aprašymu: „*Paklaustas, koks, jo manymu yra tobulas aktorius, A. Giniotis atsakė: „aktorius – kūrėjas, asmenybė“. Bet koks kūrėjas yra savaiame suinteresuotas savo kūrinium ir per jį siekia išreikšti savo asmeninę poziciją, santykį, teatro žargonu kalbant, „kažką per tai pasakyti“. A. Giniotis savo pedagogines užduotis modeliuoja taip, kad aktorius jas vykdydamas būtų priverstas ugdytis kaip „universalus“ aktorius, suvokiantis visus teatro elementus bei kurti jų neskaidydamas į aktoriaus profesiją įeinančias ir neįeinančias dalis. T. y. jis tampa ir aktoriumi, ir režisieriumi, ir dailininku, ir kompozitoriumi, poetu, apšvietėju, įgarsintoju, net valytoju. Tai atspindi A. Giniočio „teatro kaip visumos“ idėjos modelį“⁷⁰.*
3. **Kūrybiškumo ir savarankiškumo skatinimas.** Režisierius itin didelį dėmesį skiria aktorių savarankiškumui, kūrybiškumui bei iniciatyvai. Aktoriai turi patys degti noru ir norėti kurti. Aktoriai turi patys mąstyti, ieškoti, domėtis ir mokėti ginti savo idėjas. Taip pat skatina tarp kūrėjų sveiką konkurenciją, kuri suteikia motyvacijos, energijos bei norą kurti. Tai tik pagrįsti galime citata iš B. Vasauskaitės darbo: „A. Giniotis savo pedagoginėje praktikoje savarankiškumo bei kūrybingumo skatinimo tikslais studentams pateikia tokio tipo užduotis: 1. parašyti pjesę; 2. surengti kūrybos vakarą arba kokia nors forma pristatyti savo kūrybos dainų; 3. surasti ir pristatyti dramaturginę medžiagą, pagal kurią, studento manymu, būtų įdomiausia statyti

⁷⁰ Vasauskaitė, Benita. *Režisieriaus Aido Giniočio teatro pedagogikos principai*. Magistro mokslo darbas: Lietuvos muzikos ir teatro akademija. Vilnius, 2008, p. 19.

spektaklį. Tai pavienės užduotys. Tačiau A. Giniotis dažniausiai sukuria tokias sąlygas, kad kitoks nei savarankiškas ir visapusiškas aktorių darbas nėra įmanomas. Ir Keistuolių teatro, ir ATVIRO RATO aktoriai nuo ugdymo pradžios yra įpratę „viską daryti patys“. Ir tai nėra papildomos darbo jėgos trūkumo ar panašių priežasčių įtakota aktorių veikla. Toks savarankiško darbo būdas yra būdingas šiems aktoriams, kaip jų išpažįtamo teatro idėjos atspindys. Aktoriui amatininkui tokios užduotys gali pasirodyti arba ne jo veiklos sritis, arba nesuvokiamos ir neįmanomos⁷¹.

4. **„Atviro rato“ metodas.** Tai kelias į save, per save. Atgal į vaikystę. Panerimas gylyn į savo vidų, nebijant kitų, svarbiausia būti atviram prieš save ir savo kolegas. Todėl ir esminė idėja yra išdrįsti kalbėti apie save viešai, tarsi vieša išpažintis, kurią girdi visi, tik taip, garsiai kalbėdamas apie save, žmogus gali pažinti save, o per save – atrandi ir kitus. Todėl ir šio metodo tikslas yra atverti tą ratą ne tik sau, bet ir kitiems, prabilti apie viską atvira teatrine kalba. Gydyti ir gydytis teatru, tarsi atvira psichologinė analizė. Šiame procese lavinami ne tik aktoriaus - kūrėjo profesiniai įgūdžiai, mokymasis kurti vaidmenį atsispiriant nuo savęs, bet ir formuojamas teatrinės etikos, atsakomybės vienas prieš kitą suvokimas.
5. **Savotiška ugdymo disciplina.** Tai ugdymo principas į kurį įeina smulkūs principai, kurie padeda ugdymo bei kūrybos procese. Tai teisė studentams rinktis, laisvė kūrybai, tačiau yra ir taisyklės, kurių turi laikytis. Sprendimų priėmimas, tik atsakingi ir kūrybingi studentai gali suvokti ir tinkamai priimti sprendimą reikiamoje situacijoje, scenoje ar kūrybiniame procese. Svarbu turėti tvirtą nuomonę bei požiūrį ir jais vadovautis. Dar vienas iš principų – tai vertybių diegimas, nes tik turint vertybes, jų suvokimą, žmogus yra pilnas ir kūrybingas, dvasiškai bei emociškai stabilus, turi būti vidinis motyvas bei energija.
6. **Gyvasis teatras.** Šis A. Giniočio ugdymo principas yra vienas iš esminių, kadangi jam labai svarbu, kad teatras būtų tikras, gyvas ir aktoriai scenoje būtų organiškai, viską perleistų per save ir gyventų bei tikėtų scenoje savo kūriamu personažu, o ne tik atliktų vaidmenį. Tik gyvas teatras, kuris „alsuoja“ yra įdomus žiūrovui, žiūrovas turi kartu išgyventi ir viską pajauti, ką aktorius (režisierius) jam nori pasakyti. Kad būtų

⁷¹ Vasauskaitė, Benita. *Režisieriaus Aido Giniočio teatro pedagogikos principai*. Magistro mokslo darbas: Lietuvos muzikos ir teatro akademija. Vilnius, 2008, p. 19.

gyvas teatras, turi būti „gyvi“ aktoriai, o tai reikalauja didelio darbo bei pastangų, tai ne amatas, o gyvenimas teatru.

7. **Teatras – žaidimas.** Visas ugdymo procesas paremtas laisva forma, kūrybinėm užduotim, teatriniais žaidimais. Vien griežtais ir klasikiniais metodais, tokių rezultatų, kaip pasiekia A. Giniotis, būtų sunku pasiekti. Todėl pedagogas turi išskirtinių, jam būdingų ugdymo formų, kurios yra pateikiamos kaip žaidimas per teatrą, kaip teatras per žaidimą. Tokiu principu ugdydamas aktorius, režisierius leidžia jiems atsipalaiduoti, improvizuoti, būti kūrybiškiems bei į viską žiūrėti per kitą prizmę.

IŠVADOS

1. Lietuvių aktorinės mokyklos vienas iš esminių pagrindų – K. Stanislavskio sistema – aktoriaus parengimo metodika, kuri aktorių ugdyme taikoma iki šių dienų, tačiau Lietuvos teatro pedagogai bei režisieriai taikydami šią sistemą praktikoje koreguoja ir pritaiko individualiai pagal pedagoginius bei kūrybinius poreikius. Lietuvos muzikos ir teatro akademijos vaidybos programa yra lietuvių aktorinės mokyklos pamatas, kuriuo eina ir pedagogas A. Giniotis, ją vienaip ar kitaip su laiku pritaikydamas savo studentams. Lietuvos aktorinė mokykla turėjo didelę įtaką Aido Giniotio aktorių rengimo principų formavimuisi.
2. Režisierė ir pedagogė prof. Irena Vaišytė turėjo didelę įtaką ne tik lietuvių aktorinės mokyklos raidai, bet ir Aido Giniotio aktoriaus ugdymo principų formavimuisi. Irena Vaišytė eilę metų dirbo LMTA, savo pedagoginiame darbe rėmėsi K. Stanislavskio aktoriaus ugdymo metodais, buvo Aido Giniotio kurso vadovė ir pastūmėjo šį menininką į pedagoginį kelią. Pagrindiniai I. Vaišytės ugdymo principai, kuriais iki šiol vadovaujasi ir režisierius A. Giniotis: kūrybinio charakterio formavimas ir aktoriaus – kūrėjo formavimas. Šiais ugdymo principais siekiama išugdyti tokį aktorių, kuris būtų ne tik aktorius - atlikėjas, bet ir aktorius – kūrėjas, t.y. visapusiška kūrybinė asmenybė. Kūrybinio charakterio formavimo procese siekiame išgudyti tokį aktorių, kuris suvokia savo profesiją ne tik kaip vaidmens atlikimą, bet ir kaip nuolatinį teatrinio gyvenimo puoselėtoją. Todėl ugdant aktorių mokoma ne tik įvairių meistriškumo technikų, bet ir ugdomas studentų kūrybiškumas bei kūrybinės galios.
3. Aidas Giniotis ugdymas jaunuosius aktorius remiasi ne tik nusistovėjusia lietuvių aktorių rengimo programa, bet ir originaliu autobiografinių improvizacijų principu, padedančiu suformuoti tam tikrus aktoriaus gebėjimus. Lietuvoje žinomas aktorius, režisierius, dainų autorius A. Giniotis savo pedagoginėje ir kūrybinėje veikloje supynė pedagoginio ir psichoterapinio teatro principus ir kurdamas iš jų bendrą rezultatą, demonstruoja pedagogo ir režisieriaus meistrybę. Pedagoginiame darbe režisierius suformavo ir įgyvendino savo „Atviro rato“ metodą, kuris gimė per ilgus ieškojimus, vidinius studentų išgyvenimus, šio metodo dėka gimė ir „Atviro rato“ teatro trupė. Tačiau atlikus tyrimą, galime teigti jog šis metodas nepasiteisina visiems studentams, nes A. Giniotis savo pedagoginį darbą pritaiko kiekvienam kursui individualiai, nes visi yra skirtingi ir vienoda ugdymo sistema visiems yra negalima. Tai dar vienas

išskirtinis pedagogo iš aktorių ugdymo principų, kad yra savotiška ugdymo disciplina, kurią jis pritaiko kiekvienam išskirtinai.

4. Aido Giniočio pedagoginė veikla yra neatsiejama nuo jo kūrybinės – režisūrinės veiklos. Režisieriaus teatras yra nedalomas, nes tai yra visuma, todėl tie patys principai būdingi ir jo režisūrai, ir pedagogikai. A. Giniočio pedagogikai būdingi šie bruožai: Humoro jausmas; Šiltas ir geras bendravimas; Tarpusavio pagarba (pagarba profesijai, kolegoms, teatrui); Pajautimas, „gera akis“; Kūrybiškumas; Tikslumas; Laiku griežtas žodis; Teisė studentams rinktis. Galime sakyti jog šie bruožai tinka visiems pedagogams, režisieriams, tačiau A. Giniotis yra išskirtinė asmenybė, reta tokių atsidavusių žmonių teatrui, kuris rūpinasi ne tik dviejų savo įsteigtų teatrų „Keistuolių teatras“ ir „Atviras ratas“ kūryba, bet ir viso mūsų šalies teatro meno ateitimi.
5. Atlikus empirinį tyrimą išskirti šie Aido Giniočio aktorių ugdymo principai: *Teatras – žaidimas*, tai aktorių ugdymo forma, suteikianti ugdymo procesui laisvumo ir kūrybiškumo bei galimybę improvizuoti; *Gyvasis teatras*, tai teatras, kuriame siekiama, kad aktoriai būtų itin įsigilinę į savo kuriamą personažą, juo tikėtų, veiktų scenoje esamuoju laiku, perduotų šią unikalią patirtį žiūrovui; *Kūrybinio charakterio formavimas*, tai idėja, kad aktorius turi suvokti save ne tik kaip vaidmenų atlikėją, bet ir kaip kūrybišką visapusišką, nuolat mąstančią ir kuriančią asmenybę; *Aktoriaus – kūrėjo formavimas*, tai nuostata, kad aktorius turi gebėti atlikti daug kūrybinių funkcijų, o ne tik įgyti profesinį amatą, turi gyventi teatru ir jame kurti; *Kūrybiškumo ir savarankiškumo skatinimas*, tai aktorių ugdymo principas, paremtas specialiomis kūrybinėmis užduotimis, skatinančiomis ir padedančiomis aktoriams atsiskleisti, atrasti save; „*Atviro rato*“ *metodas*, tai pedagoginis ir kūrybinis principas, skatinantis atvirą aktorių grupės tarpusavio ryšį, terapinę galimybę atsiverti vieniems prieš kitus, iš naujo patirti išgyventus prisiminimus ir šių atsivėrimų bei prisiminimų pagrindu kurti spektaklius; *Savotiška ugdymo disciplina*, tai aktorių ugdymo principas, kuris turi individualią ugdymo sistemą, kurią režisierius pritaiko individualiai skirtingiems studentams.
6. Aido Giniočio pedagoginė sistema, jo naudojami aktorių ugdymo principai yra specifiniai, išsiskiriantys iš Lietuvos teatro pedagogikos konteksto. Tai - individuali pedagogika, kuri nors ir remiasi iš anksto sukurtais principais, tačiau šie principai kiekvienam kursui pritaikomi skirtingai, individualiai. Šis teatro pedagogas ypatingai atsižvelgia į individualaus vaidybos programos studento psichofizines galimybes. Nors

A. Giniučio ugdymo sistema glaudžiai susijusi su lietuvių aktorinės mokyklos tradicija, tačiau šis teatro pedagogas taiko savitus, originalius aktorių ugdymo principus, nuolat ieško naujų pedagoginių metodų, tokiu būdu kurdamas savitą aktorių ugdymo sistemą. Tai - teatrinė mokykla, kuri ugdo ne tik aktorių kaip profesionalų vaidmens atlikėją, bet ir tampa savotiška gyvenimo bei teatro mokykla, padedanti išugdyti visapusišką kūrybingą kūrėją, asmenybę.

ŠALTINIŲ IR LITERATŪROS SĄRAŠAS

Šaltiniai:

1. Interviu su Aidu Giniočiu. Atlikas autorės 2013 m. balandžio 23 dieną. Vaizdo įrašas.
2. Interviu su Aidu Giniočiu. Užrašė Aidas Giniotis 2013 m. balandžio 19 dieną.
3. Interviu su buvuse studente Marija Korenkaite. Užrašė pati aktorė 2013 balandžio 24 dieną.
4. Interviu su buvusiu studentu Justu Terteliu. Užrašė pats aktorius 2013 m. balandžio 15 dieną.
5. Interviu su esamais studentais. Anoniminiai. Užrašė septyni studentai. 2013 m. balandžio 17 dieną.
6. Paskaitų stebėjimo protokolas. Užrašyta autorės 2013 m. balandžio 24 dieną.
7. Paskaitų stebėjimo protokolas. Užrašyta autorės 2013 m. kovo 13 dieną.
8. Vaitkevičiūtė, Rasa. *Teatro laboratorijos „Atviras ratas“ esminiai kūrybos bruožai*. Kursinis darbas: Lietuvos edukologijos universitetas, 2010.
9. Vasauskaitė, Benita. *Režisieriaus Aido Giniočio teatro pedagogikos principai*. Magistro mokslo darbas: Lietuvos muzikos ir teatro akademija. Vilnius, 2008.

Literatūra:

10. Adomaitytė, Aldona; Bagdonas, Vladas; Bielskis, Petras; Šniukienė, Eugenija Nijolė; Guobys, Aleksandras; Lozoraitis, Julijus; Malcienė, Mariana; Mameniškienė Nijolė; Mažeika, Algis; Navickaitė, Birutė; Savickaitė, Algė; Naujokienė, Irena; Šabasevičienė, Daiva; Ušinskaitė, Judita Angelė; Vitkauskas, Vytautas. *Lietuvos vaidybos mokykla. Teatro edukologija*. Vilnius, 2004.
11. Aleksynaitė, Kristina. *Dvidešimtmečio proga Keistuolių teatras dovanos koncertus*. 2008-11-17. [žiūrėta 2013 m. kovo 13d.]. Prieiga per internetą: <http://pramogos.delfi.lt/kultura/dvidesimtmečio-proga-keistuoliu-teatras-dovanos-koncertus.d?id=19312092>.
12. Atviro rato internetinis puslapis: www.atvirasratas.lt.
13. Balevičiūtė, Ramunė. *Dar vienas žvilgsnis į psichologinį realizmą ir jo išpaudus lietuvių teatre*. MENOTYRA. Lietuvos mokslų akademijos leidykla: Vilnius, 2007.
14. Balevičiūtė, Ramunė. *Lietuvių aktorinės mokyklos formavimosi savitumai*. Lietuvos muzikos ir teatro akademija: Vilnius, 2007.

15. Bardai.lt. *Atviras ratas*. 2013. [žiūrėta 2013 m. kovo 27d.]. Prieiga per internetą: <http://www.bardai.lt/atviras-ratas/>.
16. Bitinas, Bronislovas. *Edukologinių tyrimų metodologiniai vingiai*. Vilniaus pedagoginis universitetas, 2006. [žiūrėta 2013 04 15]. Prieiga per internetą: <http://www.su.lt/filemanager/download/3796/12.pdf>.
17. Bitinas, Bronislovas; Rupšienė L.; Žydžiūnaitė. *Kokybinių tyrimų metodologija: vadovėlis vadybos ir administravimo studentams*. Jokužio S. leidykla-spaustuvė. Klaipėda, 2008.
18. Čechovas, Michailas. *Aktoriaus kelias*. [iš rusų kalbos vertė Algirdas Radvilavičius]. Jonava: Jonava, 2007.
19. Čerškutė, Jūratė. „Teatras, užrašytas natomis: pasikalbėjimas su aktoriumi Vytautu Leistrumu“. 2010 05 13.[žiūrėta 2013 m. balandžio 22d.]. Prieiga per internetą: <http://atvirasratas.lt/irasai/teatras-uzrasytas-natomis/>.
20. Domeikaitė, Audrė. „Atviras ratas“: kartu išpažįstame tą patį gyvenimo būdą. 2007 12 19. [žiūrėta 2013 m. kovo 13d.]. Prieiga per internetą: <http://www.menufaktura.lt/?m=1024&s=59386>.
21. Edukologijos ktypties doktorantūros studijų modulio aprašas. [žiūrėta 2013 m. vasario 17d.]. Prieiga per internetą: www.vpu.lt/document.aspx?id=423.
22. Gedgaudas, Edmundas. *Slalomas. Kabaretas Kauno muzikiniame teatre. 7 meno dienos, 2005-03-11*. [žiūrėta 2013 m. vasario 19d.]. Prieiga per internetą: <http://www.menufaktura.lt/?m=31366&s=34649>.
23. Gudavičiūtė, Aušra. *Keistuoliams – 20, arba Laimingi laiko neskaičiuoja*. Žurnalas „Kelionė su Bernardinai.lt“, 2009-02-27. [žiūrėta 2013 m. vasario 26d.]. Prieiga per internetą: <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/-/3299>.
24. Guobys, Aleksandras. *Lietuvių teatro mokyklos*. Vilnius, 2001.
25. Kalašnikovas J. Įvadinis straipsnis. K. Stanislavskio pokalbiai Didžiojo teatro studijoje 1918-1922 metais. Užrašyti K. Antarovos. Vilnius: Lietuvos TSR teatro draugija, 1957.
26. Kalpokaitė Vlada. *Aidas Giniotis. Dialogas su kitais apie save*. 2009-07-01. Interneto dienraštis Bernardinai.lt. Kultūros barai. [žiūrėta 2013 m. kovo 15d.]. Prieiga per internetą: <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2009-07-01-aidas-giniotis-dialogas-su-kitais-apie-save/3052>.
27. Keistuolių teatro internetinis puslapis: www.keistuoliai.lt.

28. Oginskaitė, Rūta. *Meistrų pamokos – neįkainojamos. 2010 03 01.* Lietuvos rytas /Mūzų malūnas. Menų faktūra. [žiūrėta 2013 m. kovo 10d.]. Prieiga per internetą: <http://www.menufaktura.lt/?m=1052&s=63550#gsc.tab=0>.
29. Pranckūnaitė G. „Išsaugoję vaikiškumą. Jaunieji „Keistuoliai“ baigia studijas“. 7 meno dienos, 2006-06-02. [žiūrėta 2013 m. vasario 20d.]. Prieiga per internetą: <http://www.atvirasratas.lt/baigia-studija/>.
30. Rakauskaitė, Diana. *Ko nespėjome pasakyti: Ireną Vaišytę prisimenant. 2006 – 11 – 21.* [žiūrėta 2013 m. kovo 10d.]. Prieiga per internetą: <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2006-11-21-ko-nespejome-pasakyti-irena-vaisyte-prisimenant/10252>.
31. Stanislavskis, Konstantinas S. *Aktoriaus saviruoša.* Kaunas: Valstybinė grožinės literatūros leidykla, 1947.
32. Stanislavskis, Konstantinas S. *Etika.* Vertė: Grybauskas J. Vilnius, 1955.
33. Šatkauskienė, Nomedė. *Duoklė teatrui ir teatrališkumui.* Menų faktūra, 2006-12-13. [žiūrėta 2013 m. kovo 23d.]. Prieiga per internetą: <http://www.menufaktura.lt/?m=1025&s=35778>.
34. Tilmantaitė B. *Mes einame ne į sceną, o pas žiūrovus.* 2008-02-05. [žiūrėta 2013 m. vasario 20d.]. Prieiga per internetą: <http://archyvas.tst.bernardinai.lt/index.php?url=articles/73635>.

PRIEDAI

1 priedas

Struktūruoto interviu klausimai buvusiems Aido Giniočio studentams, Atviro rato aktoriams

1. Kas yra aktorius? Ką Jums reiškia vaidinti scenoje?
2. Ką jau mokėdami, gebėdami atėjote į atranką?
3. Kaip manote, kodėl pasirinko būtent Jus? Kuo buvote išskirtinis/ė?
4. Kaip vyko atranka į naujai renkamą kursą?
5. Kaip pasikeitėte per keturis studijų metus?
6. Kas Jums yra tie keturi metai su A. Giniočiu? Ko išmokote, ką gavote, patyrėte kiekvienais studijų metais?
7. Kaip vykdavo paskaitos? Prisiminkite bent vieną ir apibūdinkite.
8. Kokias kūrybines užduotis jums duodavo dėstytojas?
9. Ar daug dėmesio buvo skiriama savarankiškam darbui?
10. Kokias teatrinės aktorių ruošimo sistemas/metodus taikė Aidas Giniotis? Žinoma K. Stanislavskį... gal dar..(pvz.. M. Čechovo, B. Brechto, J. Grotovskio)?
11. Koks būdavo santykis tarp dėstytojo ir studento?
12. Kaip manote, kokias vertybes, kaip pedagogas, jums išugdė Aidas Giniotis?
13. Kokius įvardintumėte išskirtinius, būtent Aido Giniočio darbo/ugdymo principus? Galbūt kaip pedagogas turi kažką tokio savito ar išskirtinio?
14. Ką jums kaip asmenybei davė paskaitos ir bendravimas su Aidu Giniočiu?
15. Ar skiriasi A. Giniočio ugdymo principai, darbas ir bendravimas, kai buvote akademijoje ir dabar – “Atvirame rate”? Jei taip, tai kas ir kaip?
16. Kaip apibūdintumėte A. Giniočio ugdymo sistemą? Kokia ji ir kaip ji veikia?

2 priedas

Struktūruoto interviu klausimai Aido Giniočio studentams

1. Ką jums reiškia teatras?
2. Kaip vyko atranka į naujai renkamą kursą? Kodėl pasirinko jus?
3. Kokius turėdami gebėjimus ir įgūdžius atėjote į atranką?
4. Kokia atmosfera yra sukūriama Aido Giniočio paskaitose?
5. Kokias kūrybines užduotis jums skiria dėstytojas?
6. Ar daug dėmesio skiriama savarankiškam darbui?
7. Kaip dėstytojas išsako pastabas?
8. Ar žinios pateikiamos sistemiskai? T.y. ar nuosekliai pereinama nuo vienos dėstomos temos prie kitos?
9. Kokias teatrines aktorių ruošimo sistemas/metodus taiko Aidas Giniotis? Žinoma K. Stanislavskį... gal dar..(pvz.. M. Čechovo, B. Brechto, J. Grotovskio)?
10. Koks yra santykis tarp dėstytojo ir studento?
11. Ar taikoma refleksija? (Aptarimas to, kas įvyko paskaitoje).
12. Kaip manote, kokias vertybes, kaip pedagogas, jums ugdo Aidas Giniotis?
13. Kokius įvardintumėte išskirtinius, būtent Aido Giniočio darbo/ugdymo principus? Galbūt kaip pedagogas turi kažką tokio savito ar išskirtinio?
14. Ką jums kaip asmenybei duoda paskaitos ir bendravimas su Aidu Giniočiu?

3 priedas

Struktūruoto interviu klausimai Adui Giniočiui

1. Teatras, režisierius, aktorius – kas tai, kaip veikia, su kuo „valgoma“?
2. Ar savo studijų metais įgytomis žiniomis bei įgūdžiais vadovaujate ir juos taikote dirbdami su savo studentais? Kokie tai pagrindiniai ugdymo principai?
3. Jūsų kurso vadovė buvo I. Vaišytė – kokiais jos ugdymo principais vadovaujate? Iš kokių pedagogų dar gavote ypatingų pamokų, kokių?
4. Pedagogika ir režisūra – kaip stipriai tai susiję? Ar tai tas pats? Koks skirtumas tarp jų?
5. „Atvirame rate“, „Keistuolių teatre“, pedagogu LMTA – esate toks pats? Vadovaujate tais pačiais ugdymo principais? Jei ne, tai kuo skiriasi ugdymo principai?
6. Kaip manote, aktoriumi yra gimstama ar galima šio meno išmokti?
7. Kaip atrenkate (atrinkote) studentus į savo kursą? Kokius keliate reikalavimus, gal turi atitikti tam tikrus kriterijus, turėti tam tikrų gebėjimų ar įgūdžių?
8. Ką jaunuolis/ė turi mokėti, gebėti, kad patektų į Jūsų renkamą kursą? Pagal ką formuojate naują kursą?
9. Kaip Jūs nusprendėte tapti dėstytoju?
10. Kokiomis teatrinėmis mokyklomis remiate savo ugdymo procese? Kuo esate išskirtinis, ką darote kiek kitaip nei visi - ugdydami, ruošdami aktorius?
11. Kaip užauginate aktorius? Keturi metai nėra daug, tačiau kaip per keturis metus išugdote aktorius?
12. Kaip Jūs planuojate paskaitas? Kaip išdėstote ugdymo programą per ketverius metus? (Ko išmoksta studentai pirmais metais, kas jiems yra dėstoma, antrais ir trečiais bei ketvirtais studijų metais?).
13. Kiek dėmesio skiriama savarankiškam studentų darbui Jūsų ugdymo procese?
14. Kokius uždavinius keliate savo studentams? Ir koks yra bendras tikslas ugdymo proceso?
15. Ugdymo procese, siekiate tam tikrų rezultatų ar labiau vertinate procesą, kurio metu ir pasiekiamas rezultatas?
16. Kokiais pagrindiniais principais vadovaujate ugdydamas studentus aktoriais?
17. Ką Jums reiškia būti ugdytoju - pedagogu?

18. Kas Jums yra asmenybė? Kokia asmenybė gali ateiti į teatrą, kokias savybes turi turėti?
19. Kas Jūs esate savo studentams? Kokį ryšį palaikote, esate kaip tėtis ar tik pedagogas?
20. Kokius ugdymo metodus taikote? Ar jie visur vienodi („Keistuolių teatre“, „Atvirame rate“ ir darbe su studentais akademijoje)?
21. Kokia filosofija vadovaujate kūrybiniame gyvenime bei pedagoginiame darbe?

4 priedas

Paskaitos stebėjimo protokolai

Data:

Paskaitos tema:

Paskaitos elementai	Aprašymas ir pastabos
Dėstytojo pasiruošimas paskaitai.	
Paskaitos struktūra, organizavimas.	
Psichologinis paskaitos klimatas.	
Dėstytojo ir studentų darbo paskaitoje metodai.	
Studentų savarankiškas darbas.	
Studentų žinių, mokėjimų ir įgūdžių tikrinimas ir vertinimas paskaitoje.	
Paskaitos rezultatai, pasiekti tikslai.	
Stebėtojo pastabos	